

YOU-RODIVYJ

NR 35 CZERWIEC 2026 PISMO KOŁA NAUKOWEGO
RUSYCYSTÓW PRZY UKEN W KRAKOWIE

WERSJA ONLINE DOSTĘPNA NA STRONIE INSTYTUTU NEOFILOLOGII UKEN

YOU-RODIVYJ

PISMO KOŁA NAUKOWEGO RUSYCYSTÓW PRZY UKEN W KRAKOWIE

NR 35 CZERWIEC 2026

O KOBIECIE

- БУНТ ПРОТИВ РОЛИ ЖЕНЩИНЫ В ОБЩЕСТВЕ В РЕПЕРТУАРЕ АЛЛЫ ПУГАЧЕВОЙ 5
- САПФИЧЕСКАЯ СУДЬБА - ИСТОРИЯ ЛЕСБЯНСКОЙ ЛЮБВИ В ИСКУССТВЕ 9
- К САПФО 11

SŁOWIAŃSKIE KORZENIE

- SŁOWIAŃSKIE KOBIETY 13
- SŁOWIANIE ICH TRADYCE I WIERZENIA 15
- НОВОЕ ОТВЕТВЛЕНИЕ ИЛИ ОЧЕРЕДНОЙ РАСКОЛ «БАТЮШКИ»? 17

W OBLICZU WOJNY

- *NIE CHCĘ BYĆ PIONKIEM W RĘKACH REŻIMU* 22
- MOTYW WOJNY WE WSPÓŁCZESNEJ KULTURZE UKRAIŃSKIEJ 24
- ROSJA I GRUZJA PO 2008 ROKU – ZAMROŻONY KONFLIKT CZY CICHY NORMALIZACJA? 26

LINGWISTYCZNIE (I NIE TYLKO)

- DEEPL 30
- «СЛОВ'ЯНСЬКА ХУСТКА» 33
- ПОСЛЕСЛОВИЕ 34

Opiekun naukowy:
DR PAULINA WÓJCIKOWSKA-
WANTUCH

Skład i łamanie:
WIKTORIA ZALEWSKA

Okładka:<https://pin.it/2UzdNSQDB>

Skład Redakcji:

BARTOSZ STEFAN
ALEKSANDRA SOBIERAJ
KAMIL GRODZICKI
RUSŁAN BILIAVSKYI
KONRAD WALA
HIORCHII TURCHENKO
MIKOŁAJ KORSAK
WIKTORIA ADAMCZYK
WIKTORIA ZALEWSKA
KATERYNA PIOTROWSKA

**RELACJA Z III MIĘDZYNARODOWEJ
STUDENCKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ
ECHA SŁOWIAŃSZCZYNY
WCZORAJ DZIŚ I JUTRO**

16 kwietnia 2026 roku odbyła się III Międzynarodowa Studencka Konferencja Naukowa *Echa Słowiańszczyzny — wczoraj, dziś i jutro*. Jako przewodniczący komitetu organizacyjnego miałem zaszczyt otworzyć obrady i powitać zgromadzonych studentów oraz zaproszonych gości.

Wydarzenie zainaugurował panel artystyczny, podczas którego zaprezentowano pieśni ludowe w językach białoruskim, polskim, rosyjskim i ukraińskim, co wprowadziło uczestników w atmosferę wielogłosowej tradycji słowiańskiej. Kolejne wystąpienia obejmowały szerokie spektrum zagadnień, w tym problematykę kultury i obrzędowości Słowian, znaczenie pieśni ludowej jako nośnika pamięci zbiorowej, historię ukraińskiego prawopysu (Український правопис), kwestie przekładu oraz sposoby wyrażania romantyczności w tekście literackim. Istotne miejsce zajęły również analizy motywów wojennych w kulturze ukraińskiej oraz refleksje nad współczesnymi stosunkami międzynarodowymi.

Prelegenci koncentrowali się na interpretacji aktualnych zjawisk społeczno-kulturowych, prezentując autorskie ujęcia badawcze i wyniki własnych analiz. Konferencja stała się tym samym przestrzenią dialogu, wymiany doświadczeń oraz rozwijania zainteresowań naukowych młodych badaczy.

Wydarzenie zostało zorganizowane we współpracy Koła Naukowego Rusycystów pod opieką dr Pauliny Wójcikowskiej-Wantuch oraz Koła Naukowego Ukrainistów pod opieką dr Mariny Borowik.

W imieniu własnym oraz całego komitetu organizacyjnego składam serdeczne podziękowania wszystkim uczestnikom konferencji, opiekunkom kół naukowych, a także prof. UKEN dr hab. Bogumiłowi Ostrowskiemu — Zastępcy Dyrektora Instytutu Neofilologii — za obecność, wysłuchanie referatów studentów filologii rosyjskiej i ukraińskiej, wsparcie merytoryczne oraz wkład w umacnianie współpracy między oboma środowiskami filologicznymi.

Bartosz Stefan

ECHA SŁOWIAŃSZCZYNY: WCZORAJ, DZIŚ I JUTRO

KRAKÓW 9.04.2026

ORGANIZATORZY:

KOŁO
NAUKOWE
UKRAINISTÓW

INSTYTUT NEOFILOLOGII UKEN

uken

Uniwersytet Komisji
Edukacji Narodowej
w Krakowie

plakat III Międzynarodowej Konferencji
“Echa słowiańszczyzny – wczoraj, dziś i Naukowej jutro”
Autor: Wiktoria Zalewska

Бунт против роли женщины в обществе в репертуаре Аллы Пугачевой

Феномен Аллы Пугачевой считается одним из важнейших явлений в истории русской музыки двадцатого века.

Творческая деятельность Пугачевой сильно изменила советскую, а позже и российскую, эстраду. В настоящей статье мы постараемся приблизить один из аспектов ее многогранного творчества – мотив бунта. Важно отметить, что тексты песен, исследованные нами в большинстве не были написаны Пугачевой. В советской России артисты эстрады исполняли произведения, сочиненные профессиональными композиторами и поэтами-песенниками. Однако, ссылаясь на воспоминания тех же поэтов и самой певицы, Алла Пугачева всегда активно участвовала в процессе создания песен, что в итоге порождало произведения, передающие ее собственные переживания и размышления, позволяющие ей быть искренней на сцене, перед зрителем. Из-за этого, содержание текстов, исполняемых певицей, будем трактовать как неотъемлемую часть ее творчества.

Алла Пугачева родилась в 1949 году в Москве. Свою карьеру начала после поступления в одно из московских музыкальных училищ в 1960-х годах и быстро стала выступать на различных сценах страны, сначала в составе нескольких коллективов, в том числе в известном ансамбле «Веселые ребята», а после 1975 как сольная артистка. Пугачева в свое время стала настоящей визитной карточкой советской России, гастролируя как по всему Союзу и коммунистическому блоку, так и по странам тогдашнего Запада. Ее концерты, всегда четко обдуманные по плану художественной программы, быстро перенеслись из концертных залов на стадионы. Достичь так невероятного успеха Алла Пугачева смогла благодаря, конечно, своему музыкальному таланту, но и особенно построенному имиджу.

В отличие от царящих на советской эстраде стандартов, она никогда не стояла у микрофона «как столб», зато старалась играть как будто находясь на театральной сцене. Все ее песни пелись от первого лица, благодаря чему они воспринимались зрителями как своего рода исповедь. Основную тему ее сценического творчества кроме любви занимал бунт – легенда певицы, живущей вне системы, провоцирующей многочисленные слухи, рвущей со всеми принципами. Бунт относился также к конкретным аспектам жизни в Советском Союзе – например к теме роли женщины в обществе, которую постараемся приблизить в данной статье.

После большевистского переворота новая коммунистическая власть полностью уравнила женщину с мужчиной в трудовом и в гражданских правах. Большевики стремились решить проблему неграмотности среди населения, в том числе и среди женщин. Это открыло женщинам путь к повышению квалификации и привело к многократному увеличению их доли среди управленческих кадров. С другой стороны, в это же время государство наложило на женщин социальную обязанность – стать матерью, рожать детей. Чтобы обеспечить женщинам, имеющим ребенка, возможность работать, строились ясли, детские сады, которые все-таки не могли выполнить все обязательства родительства. Уже с 1930-х годов активно пропагандировалась модель «работающей матери» как идеала советской женщины, которая трудится, но и берет на себя ответственность за детей и дом. Справиться с вышеупомянутым советским женщинам было крайне трудно, поэтому в процесс воспитания ребенка включались другие члены семьи, прежде всего бабушки. Только в конце 1980-х опять началась дискуссия о судьбах миллионов женщин, работающих, по разным данным, даже два с половиной раза дольше чем мужчины.

Нередко женщины не могли рассчитывать на помощь отцов своих детей. В советской прессе часто публиковались письма читательниц, жалующихся на принуждение к домашнему труду со стороны своих супругов, можно было прочесть также об избиениях по этому поводу.

Подытоживая, в советский период перед женщинами открылись широкие возможности, но одновременно они были принуждены государством работать, рожать и заниматься детьми. Во многих домах царила (теоретически отмененная большевиками) патриархальная иерархия, в которой муж не занимался домашним хозяйством, но решал за жену ее судьбу. Даже после ухода на пенсию женщинам приходилось заниматься внучатами.

Алла Пугачева в интервью «Без страховки», взятом журналисткой «Комсомольской правды» Инной Руденко, рассказывала о том, каким является ее идеал женщины. Отвечая на упреки (в свой адрес) в том, что женщина должна вести себя по-другому, она создала образ женщины храброй, упрямой, умеющей бороться за себя. Вернемся, однако, к раннему творчеству певицы, так как уже в 1977 году она исполнила свою песню, визитную карточку, «Женщина, которая поет». С историей создания этой песни связан ряд интересных фактов. В ее основу легли стихи под названием «Женщине, которую люблю», которые, по словам самой Пугачевой, она прочитала в одном из журналов. Они понравились певице настолько, что она установила связь с их автором, балкарским поэтом Кайсыном Кулиевым, и попросила у него разрешения на использование стихов с маленькими изменениями, на что поэт согласился. В результате родилась «Женщина, которая поет». В версии, исполняемой Пугачевой, песня стала ее жизненным кредо. Стихи, на этот раз от лица женщины - это манифест женщины, которая берет ответственность за свою жизнь, за своих детей, за любимого человека - «того, кто, к сожалению, не поет».

***Судьба, прошу, не пожалей добра, Терпима
будь, а значит, будь добра, Храни меня и
под своей рукою***

Дай счастья мне, а значит дай покая.

Дай счастья мне! Дай счастья мне,

Той женщине, которая поет.

Женщина, которая поет, сильная и уверенная в себе. Она не супергероиня, не имеет власти над судьбой, но имеет достаточно сил, чтобы просить счастья для себя. Она не эгоистична, не забывает о семье («И, если бед не избежать на свете, пошли их мне, мне, мне - не детям, - мне!»), но все-таки высоко ценит себя. Не является ничьей собственностью, не выполняет никакого государственного заказа, она истинная и настоящая.

Использованный артисткой простой прием, т. е. замена лица, от которого ведется повествование, привел к созданию яркого образа уверенной в себе и самостоятельной женщины. Лирическая героиня Пугачевой семейная: «Ты сбереги тепло огня и кровя», но в то же время также свободная женщина: «Дай счастья мне, той женщине, которая поет!».

Другим примером женской самостоятельности в репертуаре Аллы Пугачевой может послужить песня Александра Зацепина на стихи поэта-песенника Леонида Дербенева «Полно вокруг мудрецов». Она была создана и использована в середине 1970-х годов в таджикском фильме «Отважный Ширак». Песня является ответом заглавным «мудрецам», которые дают героине непрошенные советы, пытаются повлиять на все сферы ее жизни. Эти советы касаются, например, жизненных выборов: «Полно вокруг мудрецов, и они все советуют (...) Они лишь знают одни, как мне жить и что делать на свете», любви: «Но кто полюбит кого - это точно известно им» и даже судьбы: «Известно им наперед, свое счастье отыщите где вы». Конечно, именование подобных советчиков мудрецами или умниками, иронично, так как они «не скажут вам отчего даль синее небесная». На самом деле они не имеют никаких реальных оснований, чтобы решать за кого-либо проблемы, а просто умничают, так как в традиционной системе женщина, особенно молодая, должна поддаваться воли окружающих людей, прежде всего мужчин. Героиня песни (в фильме упрямая красавица Зайнаб), однако, имеет свое мнение и не думает сдаваться, а, наоборот, идет собственным путем:

А мне, говорю вам я

Дана голова своя,

И как мне на свете жить,

Без вас я могу решить.

Пугачева, в типичной для себя озорной манере, устами актрисы Люции Рыскуловой, поет: «Но буду я наоборот я назло этим умникам делать», что в полной мере передает весь юношеский бунт девушки, выраженный в песне.

Тему бунта девушки-подростка, которая становится женщиной, Пугачева затронула также в песне на стихи Олега Милиявского «Вот так случилось, мама». Певица говорила об этой песне как об «эксперименте, попытке положить на традиционный квадрат блюза не английские, а русские стихи», поскольку музыку к ней написала сама. Главной темой этой, необычной для советской эстрады на музыкальном уровне, композиции является мотив расставания: дочь прощается с матерью, собираясь уехать с парнем, которого полюбила. Песня построена как монолог, девушка оправдывается перед своей родительницей, отвечает на упреки, которые мать могла бы высказать, пытается убедить ее в правильности своего решения. Наконец, прибегает к приведению примера из жизни самой матери, которая в молодости поступила так же:

***Рассказывала помню, помню, ты когда-то, Когда еще девчонкою была,
Толпою за тобою шли ребята, да.
А ты? Ведь ты ж тогда с одним ушла.***

Героиня этой песни кажется наивной, неопытной, инфантильной, а также немного грубоватой. Такое впечатление вызывает и усиливает язык общения героини. Она использует «решительные» выражения как: «И счастье только с ним одним найду» или: «Позвал он мама, и я за ним иду». В последнем приведенном куплете героиня становится дерзкой, за что получает, невысказанную в тексте песни, но проигранную на сцене, «пощечину». За этот «наглый» куплет Пугачеву обвиняли в вульгарности, благодаря чему мы можем узнать, как сама певица относилась к содержанию песни:

Моя героиня становится вульгарной от страха перед матерью, ее бравада – защитная реакция, а получив пощечину, она меняется совершенно. Мне хотелось показать путь, который проходит она от девчонки до женщины, защищающей свое право на счастье.

Приведенная цитата происходит из интервью, в котором Пугачеву спросили именно о том, почему ее героини «нагловатые». Подобные вопросы лишь подтверждают успех в передаче эмоций со сцены. Героинями Пугачевой являются женщины разных возрастов. Уже два года спустя в ее репертуаре появилась песня «Когда я буду бабушкой», в основу которой легло укороченное стихотворение Марины Цветаевой с таким же названием. Музыка к песне Пугачева написала сама. Текст описывает представления героини о том, как «годов через десяток», став бабушкой, она будет играть и общаться с будущими внучатами. Она представляет себе, как ее внук Егорушка уже с первых лет жизни станет проказничать, а она, несмотря на протесты своей дочери, скажет: «Да пусть бесится! Знать, в бабушку пошел!». Представляет себе также разговоры со своей внучкой, советующейся, которого из семерых парней выбрать. На это, опять вопреки возражениям матери («Ну, ни стыда, ни совести!

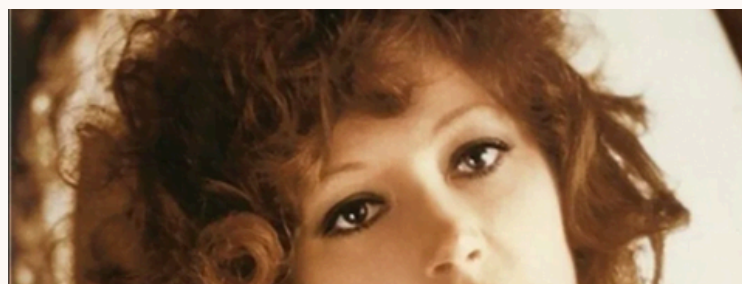
И в гроб пойдет пляша!»), бабушка восклицает с восторгом: «Знать, в бабушку пошла!». Отвечая на вопросы про свое любовное прошлое, она говорит внучке:

***Я дань платила песнями, Я дань взимала кольцами.
Ни ночки даром проспавной: Все в райском во саду.***

Начертанный Цветаевой образ бабки – «седой карги с трубкой», противостоит всем принципам сложившегося в культуре образа женщины и идеала женственности. Героиня не скромничает, играет вместе с внуком в «мужские» игры с ружьем, бойко защищает его от упреков матери. Также с внучкой она открыто говорит о любви, радуется, что ей пришлось выбирать парня из нескольких кандидатов, а наконец заводит речь о темах, касающихся интимной сферы жизни. Сексуальность для нее не является табу, так как для нее самое важное – это свобода, также в любви. Героиня учит свою внучку независимости. Ей не нравятся эмоциональные реакции своей дочери, которая, по-видимому, волнуется за детей, но также имеет более консервативные взгляды на жизнь, отношения и семью. Пугачева, исполняя эту песню в шуточной манере, бросила вызов утвердившейся в русской культуре традиции, что бабушка должна покорно помогать воспитывать внучат. Тем не менее раскованная бабка из стихов Марины Цветаевой обожает своих внуков. Наконец, надо коротко коснуться темы женщины как носительницы веры. Героиня песни не намерена привить или передать своим родным христианское воспитание, но сама осознает свою грешность. Она говорит, что готова предстать перед Судом Божиим:

***Скажу: «Родимый! Грешница
Счастливая была!
Господи!
Прости ты меня грешную
Прости меня родименький,
Счастливая была,
Прости меня.***

Последние пять строк добавлены лично Пугачевой. Во время их исполнения на фоне звучат колокола. Об этом Алла Пугачева рассказала в интервью в 1990 году: «Эти стихи мне нравились давно. Мне хотелось сделать эту песню так, чтоб в ней отразилась горькая цветаевская улыбка». Важно подчеркнуть, что даже если героиня действительно верит в Страшный суд и Бога, она решает прожить жизнь счастливо и по-своему.

В данной статье мы подняли тему бунта в творчестве Аллы Пугачевой против царящих в обществе взглядов на жизнь женщины. Песни из ее репертуара демонстрируют несогласие с требованием жить в рамках стандартов и стереотипов. Героиням Пугачевой не нравится традиционная модель семьи, в которой женщина является второстепенным персонажем. Она спорит с позицией советского государства, в котором женщина должна трудиться и одновременно отдавать всю свою жизнь детям. Спорит с присутствующим даже в советское время взглядом, что женщина должна переносить все беды и страдания молча. Пугачева открыто говорит о том, что ей не нравится, использует для этого так современные стихи, как и стихи классиков русской литературы. Можем только догадываться, скольким женщинам песни Пугачевой принесли утешение и надежду на лучшее.

Библиография

А. Список литературы и интернет-источников

1. Липич Т. И., Марьясова Е. А., Влияние гендерных факторов на развитие женской личности в эпоху патриархата, в: *НОМОТНЕТІКА: Философия. Социология. Право*, 8 (205), 2015, Сайт: <https://cyberleninka.ru/article/n/vliyanie-gendernyh-faktorov-na-razvitieshenskoy-lichnosti-v-epohu-patriarhata> [доступ: 30.03.2026].
2. Липич Т. И., Марьясова Е. А., Образ женщины в русской культуре на изломе эпох, в: *Система ценностей современного общества* (35), 2014, Сайт: <https://cyberleninka.ru/article/n/obraz-zhenschiny-v-russkoy-kulture-naizlome-epoch> [доступ: 30.03.2026].
3. Макаревич Э. Ф., Карпухин О. И., Имидж в современном мире, в: *Социальногуманитарные знания*, (3), 2012, Сайт: <https://cyberleninka.ru/article/n/imidzh-v-sovremennom-mire> [доступ: 30.03.2026].
4. Руденко И., Алла Пугачева: Без страховки, в: *Комсомольская правда*, Сайт: <https://www.kp.ru/daily/24278/473673/> [доступ: 30.03.2026].
5. Уварова Е. Д., Дмитриев Ю. А., Кузнецова О. А., Макаров С. М., Петров А. Е.: *Эстрада в России. XX век. Энциклопедия.*, Москва 2004.
6. Сайт: <https://www.youtube.com/watch?v=insZHQnQMSI> [доступ: 30.03.2026]

Kamil Grodzicki

Через многие годы любовь между людьми этого самого пола явилась чем-то неестественным, извращенным.

Однако, если бы пересмотреть страницы истории мы можем найти там многие примеры любви между мужчинами, а и женщинами. Сапфизм — зонтичное определение для женщин, которых привлекают другие женщины или трансфеминные люди, но не обязательно мужчины. Сапфическими называют романтические или сексуальные отношения между женщинами, не обязательно являющимися лесбиянками. 1 Определение «сапфизм» впервые стало использоваться с 1890-х годов по имени греческой поэтессы Сапфо, воспевавшей отношения между женщинами. Она родилась на острове Лесбос. «Лесбиянство» и «сапфизм» стали использоваться для обозначения женских гомосексуальных отношений. Сапфо обучала девушек игре на инструментах, поэзии и танцам, пока у них не было мужей. Поэтесса имела для своих учениц сердечное дружество и горячие чувства. Для них написала самые красивые лирики на тему любви, гомоэротические, полные радости совместной жизни и грусти, когда одна из девочек, выйдя замуж, покидала кружок.

В Сиракузах был построен ей памятник, её изображали в живописи, на вазах, деньгах и скульптурах. Писали обо ней в восхищении Платон, Геродот, Аристофан и другие. Сапфону рассматривалась в качестве одной из трёх самых необычайных древнегреческих поэтов её произведения были знаменитыми, даже сам Платон говорил об Сапфо как о десятой музе. В словаре читаем, что: «Муза это лицо, пробуждающее творческое вдохновение у деятелей искусств или наук. Как правило, это женщины, находящиеся в окружении поэта (художника, композитора и т. д.) 2 Долгими годами художники обращались к ним в поиске вдохновения и помощи при исследовании какой-то артистической темы; со временем Музы стали не полубожеством, а просто определением женщины-источника жизненных сил и вдохновения поэта. По этой причине не трудно заметить, что при отсутствии этих Муз художники часто самоуничтожали свои дела.

Во время бурных перемен общества Сапфо и её семья решили переехать; они оставили остров Лесбос и начали новую жизнь на Сицилии. Позже была создана легенда, в которой Сапфо влюбилась в рыбака. По её словам рыбак Фаон перевез на своей лодке старинную женщину, под персоной которой спряталась богини Афродита. Она, благодарна ему, переменяла рыбака и Фаон стал молодым и красивым. Сапфону влюблялась в него, но их романс не тянулся долго, потому что Фаон начал романс с другой женщиной. Из-за боли от потери любовника Сапфо решила совершить самоубийство и бросилась в море. Об этой легенде вспоминает американская поэтесса Margaret Agnew Blennerhassett

Sappho's influence on contemporary literature is multifaceted and far-reaching. Her poetry has been a source of inspiration for many modern writers, who have drawn on her themes and style to explore their own experiences and emotions

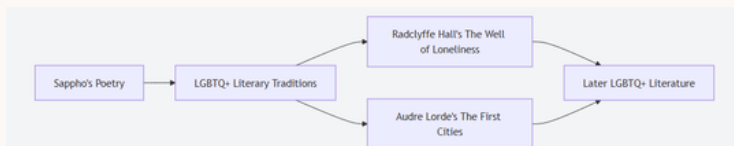
Сапфические мотивы и поэтики были реинтерпретированы разными художниками в современные произведения, например:

● Поиск страсти и желаний: Сапфо и её стихи известны в мире своей честностью и бесстыдностью в поиске страсти. Это мотив, который сейчас можно так часто увидеть в современной литературе.

● Метафоры: использованные Сапфо метафоры и символы влияли на многих поэтов наших времен, которые адаптировали похожие на Сапфо техники передачи чувств, эмоции и переживаний.

Самое главное, что творчество Сапфо является историческим началом для формирования сексуальной идентичности и культуры ЛГБТ и часто бывает использованное в контексте отождествления гомосексуальной ориентации в культуре. Способ представления любви и страсти к своему полу стал моделью для писателей и поэтов, которые опирались на произведения Сапфо в поиске собственных переживаний.

Ниже можно увидеть схему, которая указывает как поэзия Сапфо влияла на творчество и культуру ЛГБТ.

лесбийская любовь в русской поэзии указывалась часто в сублимной и наполнена метафорами; этот мотив спрятан под картиной дружбы, родства душ или образа природы. Стихи, разговаривающие о однополных чувствах между женщинами используют мягкий язык наполнен тоской и нежностью. Эта любовь представлена как какая-то тайна, что-нибудь запретного, но одновременно искреннего. В русской поэзии нередко она соединяется с мотивом одиночества и поиска близости. Слова, жесты и длинные взгляды выручают часто открытые декларации любви. Авторки - Цветаева, Парнок и другие - используют символы цветов, луны и моря, чтобы указать чувства между двумя женщинами; эта лирика часто балансирует на рубеже дружества и любви - объявляется жажда, но также желание понимания самой себе, через связь с другой женщиной. Целость создает поэтический образ любви, которая, несмотря на молчание и трудности, остается глубокой и правдивой.

Лесбийские и сафические мотивы в русской поэзии часто указываются в качестве отпора по отношению к обществу и языковым ограничениям, разрешая поэтам выразиться в мире, в котором открытый разговор на тему женской любви был просто запрещен. Стихи указывают эмоциональную интенсивность связи, в которой духовная договоренность сплетается с желанием физической близости. Поэтический язык полон ритмов, сублимных аллюзий, создает место для этого, что является невысказанным - для чувств, нежности. В XX веке некоторые поэтессы начали проламывать молчание, указывая женскую перспективу любви и жажды. В этой поэзии указан также мотив памяти - тоска за потерянными чувствами, которые имели возможность действовать только в слове и взгляде. Лесбийские связи обрекают универсальное измерение: они говорят о нужде рекогносцировки и о праве до своего голоса. Благодаря этому женская поэзия - это место, где телесность и интимность набирают художественного и экзистенциального смысла.

Поэзия указывает мир эмоций, символы и смысловых картин, в которых самыми важными являются чувства и внутренние переживания. Это пространство интуиций и настроений, где слово имеет мочь создания атмосферы и открытия спрятанных желаний. Но проза развивает эти самые темы в более раскрытой форме - вводит сюжет, психологическую анализу и общественный фон, расширяя zakres артистического высказывания.

Переход из поэзии в прозу является натуральным шагом: из поэзии к высказыванию, от эмоций к рефлексии. Однако проза оказывается более тяжелой в одобрении - это требует более внимания, интерпретационного усилия и умения увидеть сенсоры спрятанных под слоем нарратива. То, что в поэзии выражено образом и ритмом, в прозе приобретает форму внутреннего монолога и сублимных значений. На этот способ проза остается не только продолжением поэзии, но также её углублением - более требующим, но равно трогательным способом познания человеческой нутри.

В контексте русской сафической прозы XIX-XX веков следует упомянуть ряд авторок и произведений, в которых затрагивается тема любви между женщинами и женской идентичности: Марина Цветаева (в частности, Повесть о Сонечке), Лидия Зиновьева-Аннибал (Тридцать три урода), Зинаида Гиппиус (например, Зелёное кольцо), а также София Парнок, в чьей прозе и письмах раскрывается сафическая тематика. Эти тексты, зачастую завуалированные и требующие интерпретации, составляют важный, хотя долгое время маргинализированный пласт русской литературы.

Существенное различие между старыми и современными изданиями романов касается также наличия тем, ранее считавшихся табу. Исследования Надежды Мандельштам и последующие работы о культурных репрессиях показывают, что в XX веке сюжеты, связанные с телесностью, сексуальностью или маргинальным опытом, систематически исключались или сводились к аллюзиям. Современные публикации чаще используют буквальный и автобиографический язык, что подтверждается анализом текстов Оксаны Васякиной и других авторов, публиковавшихся после 2010 года. Эта перемена влияет на структуру романов, которые перестают функционировать как закодированные тексты и становятся формой личного документа или свидетельства опыта, что было описано в работах Александра Эткинда о культурной памяти.

Wiktoria Zalewska

к Сапфо

☞К Музе☞

Муза, вдохновение поэта,
Почему ты мучаешь меня?
Почему на моё сердце ты свои ладони положила
И, вонзив в него когти любви, поэта одурачила?
Муза, ах, Муза, твои слова — сладкие, душевные —
Разорвали душу мою, сделали в ней место.
Ты вырвала чёрную дыру
И заполнила её собой —
Гармоничным смехом, звучащим, как серебряные
колокольчики.
Дорогая Муза, любишь ли ты поэта?
Или только поэт любит тебя
Любовью слепой, свежей, первой...
Как первые солнечные лучи
Между листьями груш,
Где находится наш маленький рай.
В нём покой — не нарушай.
Ох, дорогая Муза, моя любимая...
Эти стихи для тебя.
Закрой глаза и слушай!

☞Запретный плод☞

В вечернем воздухе, между пледями,
Когда стоял свежий весенний холод,
Две женщины сидели под грушей,
А чувства их — запретный плод.
Её губы — полные, крашенные,
Мягкие цветочные лепестки, открытые во вздохе.
Её шея — длинная, тёмная,
Цвета драгоценного янтаря.
И мои ладони на её груди, дрожащей,
Жаркой, как солнечные лучи.
А в каждом вздохе, запахе, дрожании,
В её сладком, измученном голосе
Я потеряла фрагмент души.
А мои губы,
В молчаливом вопросе
Легонько коснувшись её женственности,
Сказали:
«Если наша любовь — запретная,
Почему ты любишь меня, дорогая?»

☞Солнечные лучи☞

Тепло

Как солнечные лучи сквозь густые облака,
Так ты ворвалась в моё сердце
И обратила холод в тепло.

Пустота

Перед нашей встречей царила пустота —
Холодная, вязкая, мерзкая пустота.
Но ты и твоя улыбка,
Карие искренние глаза
Наполнили моё сердце теплом,
Солнцем, заботой,
Которой оно не знало
И о которой мечтать не смело.

Свет

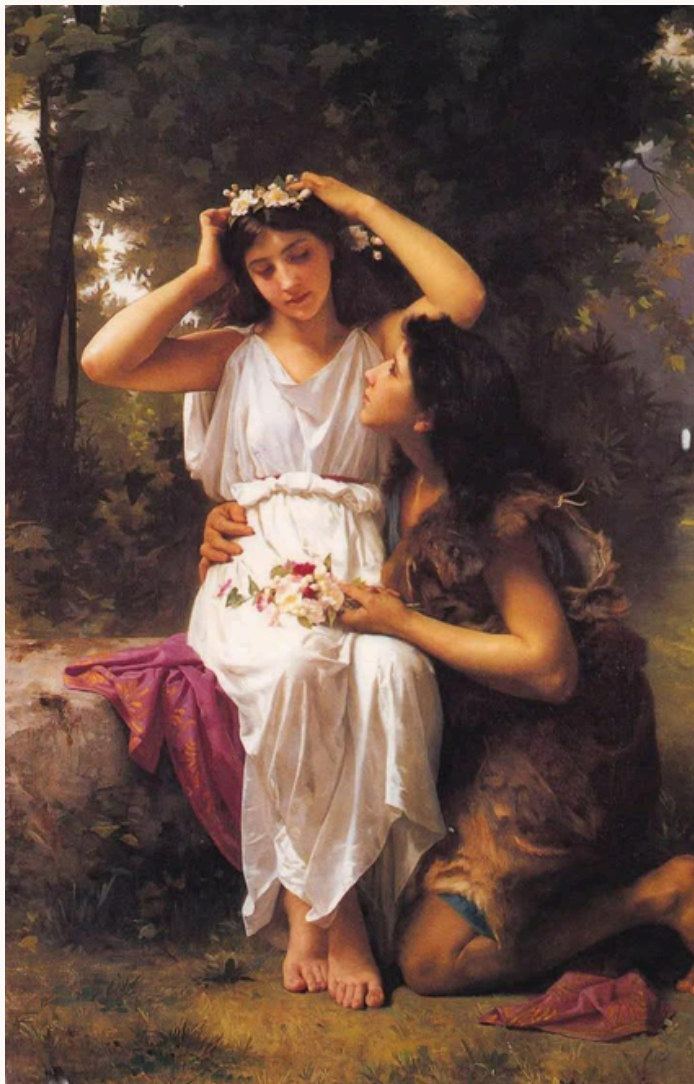
Твой смех и твоё лицо
Излучают солнечную силу,
Впитывают всю тень, боль, неуверенность,
Указывают свет и мир,
Которых я не знала.

☞Мёд и стекло☞

Любовь моя — чудесная, прекрасная,
Из доверия порождённая,
Словно ангел, на мир ступивший,
Свои нагие стопы почвой и кровью запятнавший.
И для кого эти посвящения?
Для поэта беззащитного,
В самого ангела влюблённого?
Любовь из стекла и мёда созданная.
Жжёный сахар и слёзы — запах твой, дорогая,
Запретный, сладкий вкус.
Пепел, кровь и ты на моих губах.
Изломанное стекло, разлитый мёд...
Когда любви моей нет в объятиях моих
,Во всём мире только холод

Бо́жеская ласка

Бо́жеская ласка... Говорят, что Муза — это божеская ласка,
Благословение,
Вдохновение,
Которое поэт должен помиловать.
Тогда... почему любовь твоя оказалась проклятием,
Муза?
Почему ты дала поэту надежду,
Всё счастье, улыбку и смех,
Напрасно разжигая огонь чувств в душе?
И сейчас сию я, поэт, и пишу.
На бумаге, как всегда, царит красота,
Но без Музы моей, без тёплых её губ на моих...
Внутри души — только пустота

Wiktoria Zalewska

Mitologia słowiańska to bogaty i złożony wachlarz legend i folkloru, który odzwierciedla wierzenia i wartości ludów słowiańskich.

Ukazane w mitologii postaci potężnych bóstw i nieustraszonych bohaterów splatają niepowtarzalne opowieści i historie, które przekazywane z pokolenia na pokolenie pozostały z nami do czasów współczesnych. Jednymi z najważniejszych postaci przedstawionych w mitologicznych opowieściach są kobiety - czy to boginie, czy bohaterki, czy znane postaci historyczne. Zanim kobieta została podporządkowana chrześcijańskiej roli żony i matki, mity o ich bohaterstwie okrążyły świat. W tradycyjnej kulturze słowiańskiej kobiecość i macierzyństwo często kojarzone były z opieką, płodnością i domowością. Kobiety postrzegano jako opiekunki rodziny i domu, ucieleśniające ducha ziemi i cykl życia. Jednak przedstawienie kobiet w mitologii słowiańskiej wykracza poza te konwencjonalne role, często ukazuje je jako potężne postacie z niepowtarzalną siłą. W przeciwieństwie do męskich odpowiedników, którzy często wyruszają na heroiczne wyprawy i przygody, postacie kobiece często odbywają własne podróże, stawiając czoła wyzwaniom, testującym ich inteligencję, odporność i siłę. Co ciekawe, w świecie prasłowiańskim motyka, używana jako narzędzie służące do uprawy ziemi, była również symbolem prymatu kobiet. Wydaje się też, że w okresie, w którym posługiwano się motyką i hodowano proso, obowiązywało starożytne prawo kobiet do posiadania na własność uprawianej przez nie ziemi. Chociaż najstarsze słowiańskie prawo zwyczajowe nie rozróżniało prawa użytkowania i własności, ogród przydomowy stanowił faktyczne mienie kobiety. Miała ona prawo i obowiązek uprawiać ogród i do niej należało wykonywanie takich prac, jak: hodowla, zbieranie, przędzenie i tkanie lnu. Wytworzone przez kobietę kawałki lnianego materiału o stałych wymiarach były przeznaczone na sprzedaż.

Nie przypadkiem we wszystkich językach słowiańskich etymologia czasownika „płacić” jest związana z płótnem (w języku staro-cerkiewno-słowiańskim: platiti).

Jedną z najbardziej znanych, silnych postaci kobiecych, wspomnianych w mitologii słowiańskiej była bogini Mokosz. Trudno ustalić jaka konkretnie była domena Mokoszy. Jest ona jednym z niewielu żeńskich bóstw w panteonie słowiańskim. Prawdopodobne są związki bogini z szeroko pojętą Ziemią. Być może postać Mokoszy jest pozostałością pradawnego kultu Matki Ziemi, o czym świadczą mogą związki bogini z bogiem Welesem (bóg świata podziemnego) oraz Perunem (jeden z najwyższych bogów posiadający zapładniającą moc w postaci deszczu). Ponadto pochodzenie imienia bogini od członu „mok”, może nieść pewne skojarzenia seksualne (deszcz nawadniający ziemię jako forma zapładniającego aktu seksualnego). Wielką wagę, jaką przywiązywano do świętości ziemi, potwierdzają ludowe obrzędy i zakazy związane z zachowaniem wobec niej. Ziemia podlegała szczególnej ochronie, zwłaszcza w okresie wiosennym (czyli wtedy, gdy była płodna) – nie wolno było jej bić, spluwać na nią, odgradzać, wbijać kołków, czy uszkadzać w jakikolwiek sposób. Sama orka była uznawana symbolicznie za akt seksualny wobec ziemi. Na zaoraną ziemię przysięgano i zaklinalano, całowano ją, składano jej ofiary (zakopywanie jedzenia, święcone). Stosowano też zabiegi magiczne mające przyczynić się do zwiększenia urodzaju – tarzano się po ziemi, leżąc na niej symulowano akt seksualny. Niestety, późniejsze ludowe opowieści, słowiańskie, szczególnie te przekazywane po przymusowej chrystianizacji i odebraniu większości praw kobietom, stawiają nierzadko płęć piękną w roli antagonisty. W ten też sposób powstały baśnie i legendy o Babie Jadze, Kikimorze, Marzannie, południcach. Należy również zauważyć, iż podobnie jak u naszych zachodnich sąsiadów, Słowianie postrzegali mityczne kobiety jako demony i kusicielki - stąd obecność w licznych podaniach demonologicznych rusałek, wił i topielnic.

Przykładem postaci silnej i mądrej kobiety może bez wątpienia posłużyć Wielka Wasylisa. Wasylisa Mądra to wybitna postać w słowiańskich bajkach, ucieleśniająca inteligencję. Jej historia różni się w zależności od regionu, ale kluczowe elementy pozostają spójne. Wasylisa staje w obliczu przeciwności, w tym utraty matki i okrucieństwa macochy. Jej podróż przez próby często prowadzi ją do spotkań z mistycznymi istotami, w tym Babą Jagą, która testuje determinację bohaterki, ostatecznie pomagając jej rosnąć i odnosić sukcesy. Triumf Wasylisy podkreśla znaczenie kobiet pokonujących przeszkody dzięki inteligencji i odwadze. Baba Jaga jest szpikiem kości tej opowieści, reprezentującą pradawny archetyp: symbol pełnej traumy psychiki; Baba Jaga symbolizuje strach - tajemniczego i niewytłumaczalnego potwora, który zamieszkuje głębinę ludzkiej nieświadomości; uosabia oblicze wszystkich krzywd, rozczarowań, ukrytego bólu, lecz także mądrości, i nauk, które z tego cierpienia mogą się narodzić. Jej Postać Baby Jagi ukazana jako bogini lasu podkreśla jej istotę na tle zapomnianych już stworzeń z kart bestiariusza. Pomimo, że to Wasylisa jest główną bohaterką tej historii, nie należy zapominać o Wielkiej Matce (jak również nazywano Babę Jagę lub Mokosz), która bierze udział w życiu dziewczyny.

Bardzo interesującą, bo pozytywną postacią słowiańskiej kobiety-władczyni znajdujemy w staroruskiej kronice zatytułowanej Powieść lat minionych. Postać księżnej Olgi Kijowskiej przełamuje dotychczasowe schematy ukazywania bohaterek w opowieściach słowiańskich. Olga była żoną księcia Rusi Kijowskiej, Igora Rurykowicza i matką księcia Światosława I. Po śmierci męża (ok. 945), zabitego przez Drewlan, w imieniu małoletniego syna Światosława I, objęła jako regentka władzę w księstwie i sprawowała ją do roku 969. Niedługo po tym Drewlanie wysłali poselstwo do księżnej z propozycją małżeństwa z księciem drewlańskim Małem, starając się naprawić wyrządzoną krzywdę. Wściekła Olga, pozornie przyjmując oświadczyń, kazała podstępnie zabić posłów. Śmierć spotkała także członków kolejnego poselstwa. W następnym roku Olga najechała plemię Drewlan. Zburzono główny gród Iskorosteń, zabito tysiące ludzi, wśród nich prawdopodobnie także konkurenta do ręki księżnej. W ten sposób wcieliła ich ziemie do swego księstwa. Chociaż przedstawiona jako okrutna i mściwa księżna Olga zapisała się w historii jako bohaterka, silna i mądra postać kobieca, o której warto pamiętać.

Podsumowując, słowiańskie kobiety jako silne, niezależne i głęboko zakorzenione w tradycji postacie, od wieków odgrywały istotną rolę w życiu rodzinnym i społecznym. Trzeba podkreślić, że w kulturze słowiańskiej kobieta była nie tylko opiekunką domu i matką, ale także strażniczką obyczajów, wierzeń oraz lokalnej wspólnoty. W dawnych czasach zajmowała się prowadzeniem gospodarstwa, wychowaniem dzieci oraz przekazywaniem wiedzy o ziołolecznictwie, obrzędach i rytuałach. Staralam się również zwrócić uwagę na symboliczne znaczenie kobiety w mitologii słowiańskiej, gdzie pojawia się ona zarówno jako opiekuńcza bogini związana z płodnością i naturą, jak i jako postać tajemnicza, obdarzona mądrością oraz intuicją.

Całość ukazuje słowiańskie kobiety jako symbol siły, wytrwałości i wewnętrznej harmonii, które mimo zmieniających się czasów pozostają ważnym elementem tożsamości kulturowej narodów słowiańskich.

Wiktoria Zalewska

JAKIE PAŃSTWA ZALICZAJĄ SIĘ DO KRAJÓW SŁOWIAŃSKICH?

Są to: Polska, Czechy, Słowacja, Słowenia, Serbia, Chorwacja, Bułgaria, Macedonia Północna, Czarnogóra, Bośnia i Hercegowina, Białoruś, Rosja i Ukraina

TRADYCJE

Na śpiewie, tańcu, skakaniu przez ogniska i szukaniu kwiatu paproci upływała na Słowiańszczyźnie najkrótsza noc w roku (21/22 czerwca). Święto letniego przesilenia znane było m.in. jako Noc kupały, sobótka czy palinocka. Z nadejściem chrześcijaństwa próbowano pogodzić pogańskie obrzędy z nową wiarą. Kupałę zastąpiło świętowanie późniejszej o dwa dni wigilii św. Jana. Mimo to pozostałości dawnych rytuałów słowiańskich przez stulecia były solą w oku moralistów związanych z Kościołem lub Cerkwią. Wierzenia Słowian fascynują badaczy przeszłości naszej kultury.

DZIADY

W dawnych wierzeniach słowiańskich dziady to, określenie na dusze zmarłych przodków, a także słowo określające obrzędy, jakie towarzyszyły spotkaniom z duchami zmarłych. Rytuály te określano także jako przewody, pominki czy zaduszki. Słowianie wierzyli, że odpowiednie przyjęcie zmarłych bliskich pozwoli zyskać ich pomoc, przychylność i opiekę. Obrzędy związane z Dziadami odprawiali Słowianie i Bałtowie. Kult zmarłych i próby nawiązania z nimi kontaktu poprzez stosowne rytuały to praktyka spotykana w wielu kulturach na całym świecie. Dziady obchodzono dwa razy w roku. Wiosenne przypadły na początku maja, a jesienne około 31 października. Dokładne daty były każdego roku uzależnione od faz Księżyca.

Jesienne dziady były przygotowaniem do święta zmarłych, które obchodzono około 2 listopada. Dusze przodków odgrywały ważną rolę w życiu codziennym Słowian.

Uważano, że ich

przychylność ma wpływ na płodność, urodzaj i zdrowie żywych członków rodziny, dlatego starano się ugościć ich najlepiej, kiedy przybędą na ten świat. Najważniejszą formą przyjęcia

zmarłych dusz podczas dziadów było ich nakarmienie i napojenie. Ludzie rozstawiali stoły po środku wsi, niekiedy na ich obrzeżach bądź bezpośrednio na cmentarzach. Posiłki stawiano

także na grobach. Na stołach układano misy z jedzeniem i pićm oraz z mocnym alkoholem.

Popularne w czasie dziadów dania i napoje to m.in. kasza, kutia, chleby, jajka, miody i wódka.

JARE ŚWIĘTO

Okres zwyczajów i obrzędów magicznych (znanych z przedchrześcijańskiej kultury ludowej

Słowian) rozpoczynały przygotowania do symbolicznego przepędzenia zimy, które polegało na topieniu lub spalaniu słomianej kukły zwanej Marzanną. Odbywało się to zwykle w pierwszy dzień wiosny – przypadający w okolicy równonocy wiosennej, wypadający (nie uwzględniając roku przestępnego) 21 marca. Czyniono to przy traskaniu z batów, terkocie i klekocie grzechotek, śpiewie i przygrywaniu na wszelkiego rodzaju instrumentach. Dalsza część przygotowań i zabiegów magicznych dotyczyła powitania wiosny i trwać mogła nawet do pierwszej porównonocnej pełni Księżyca. Chcąc przyspieszyć oczekiwane przyjście wiosny i słonecznych dni rozpalano na wzgórzach ogniska. Młodzi wyruszali na łąki i do lasu w poszukiwaniu wierzbowych i leszczynowych witek, z których następnie „budowali” wiechy. W celu „przepędzeniu starego, zasiedziatego zła” wietrzono i sprzątano domostwa oraz obejście, prano i szykowano świeże odzienie.

Całe gospodarstwo obchodzono i okadzano ziołami każdy jego zakątek. Pieczono również placki (szczególnie wiosenne kołaczki). Najważniejszym prasłowiańskim zwyczajem było jednak malowanie jajek – mających wnieść do domostw energię i radość życia oraz zapewnić urodzaj i powodzenie na cały rozpoczynający się wiosną nowy rok.

WIERZENIA

(Niektóre bóstwa z panteonu słowiańskiego):

- Perun- nazywany również Światowidem, był najważniejszym słowiańskim bóstwem. Władał burzą i piorunami.
- Weles - był bogiem zaświatów, panującym nad podziemiem. Był opiekunem bogactwa, dlatego nazywano go czasem „bogiem bydłącym” – zwierzęta te były niegdyś bowiem wyznacznikiem bogactwa.
- Mokosz - czyli Matka Ziemia była najważniejszą boginią, patronką kobiet, urodzaju i płodności. Do jej atrybutów należał mak oraz wrzeciono.
- Marzanna - była przeciwieństwem Dziewanny – boginią, która reprezentowała zimę i śmierć. To od niej wziął się symbol topienia kukły na początku wiosny.

WYBRANE PRZESĄDY SŁOWIAN

Dom i codzienność

- Nie witaj się przez próg – próg był granicą między światem żywych a duchów. Uważano, że mieszka tam opiekuńczy duch domu, np. Domowik. Podanie ręki nad progiem mogło sprowadzić pecha.
- Nie siadaj na rogu stołu – groziło to samotnością lub brakiem małżeństwa.
- Rozsypana sól – zapowiadała kłótnie; aby odwrócić zły los, rzucano szczyptę soli przez lewe ramię.

Duchy i istoty nadprzyrodzone

- Wierzono w liczne istoty, jak Rusałka (uwodząca i niebezpieczna dla ludzi) czy Leszy (strażnik lasu).
- Spotkanie takich istot mogło zwiastować nieszczęście lub śmierć

Znaki i omen

- Sowa lub kruk przy domu – zwiastun śmierci.
- Zając przebiegający drogę – zapowiedź pecha.
- Kichnięcie podczas rozmowy – oznaka, że mówi się prawdę

Śmierć i zaświaty

- Zakrywano lustra po śmierci domownika, by dusza nie została uwięziona.
- Zatrzymywano zegary – symbolicznie zatrzymywano czas dla zmarłego

Przyroda i magia

- Zbieranie ziół o świcie (np. w noc Noc Kupały) miało największą moc.
- Wierzono, że ogień i woda oczyszczają z chorób i złych duchów.

STROJE LUDOWE SŁOWIAN

Stroje ludowe słowian były wykonane z naturalnych materiałów. Wykorzystywano głównie len, wełnę i skórę. Tkaniny były domowej produkcji (tkane ręcznie). Kolory początkowo raczej stonowane (biały, beżowy, brązowy), później wzbogacane barwnikami roślinnymi. Haft był jednym z najważniejszych elementów stroju a wzory miały często znaczenie symboliczne (ochronne, magiczne). Popularne motywy zdobnicze obejmowały wzory geometryczne (romby, krzyże) i roślinne (kwiaty, liście). Najczęściej zdobiono kołnierze, rękawy i brzegi koszul. Ważna była również warstwowość ubioru. Strój składał się z kilku warstw: długa koszula (podstawa stroju), spódnica lub zapaska (u kobiet), tunika, kaftan lub sukmana (u mężczyzn). W chłodniejszych regionach dochodziły kożuchy i płaszcze. Wśród najważniejszych różnic między strojem kobiecym i męskim należy wskazać, że kobiety: nosiły długie, zdobione koszule, spódnice, fartuchy oraz wianki (dla pańien) lub chusty (dla mężatek). Mężczyźni nosili koszule przepasane pasem ispodnie wpuszczane w buty na głowie czapki lub kapelusze.

Wiktoria Adameczyk

Новое ответвление или очередной раскол «Батюшки»?

Мы вновь становимся свидетелями реинкарнации проекта *Batushka* – именно *Patriarkh* представляет собой новую, модифицированную ветвь существующей блэк-метал группы. Музыкальная стилистика и тексты по-прежнему апеллируют к православной традиции: литургическим гимнам, песнопениям, истории церковных конфликтов и региональному фольклору, что было характерно для коллектива на протяжении всего периода его деятельности (с 2015 года).

Согласно краткой биографии группы, проект в его нынешнем виде возник на почве конфликта между участниками из-за прав на название в 2019 году. В течение последующих пяти лет коллектив продолжал функционировать под названием *Batushka*, выпуская синглы и альбомы, а также активно гастролируя по всему миру: от Европы и Великобритании до двух масштабных туров по Северной Америке (включая Канаду, США и Мексику) и Юго-Восточной Азии. Сценография группы традиционно включает восточнохристианское облачение, православную символику, митры и клобуки. 2024 год ознаменовал «новое начало»: группа Варфоломея (Бартломея Крысюка) анонсировала серию выступлений, представленных как «последние концерты *Batushka* в истории»

Концертный тур «*Czarna Pascha II*» в Польше проходил под двойным названием «*ex-Batushka/PATRIARKH*». В этот период были представлены обновленная конфигурация сцены, дополнительные музыканты и новое облачение (в частности, Варфоломей предстал в белой тунике). Сет-лист дополнили композиции из всего каталога *Batushka*, а также совершенно новые произведения *Patriarkh*: «*Wierszalin III*», «*IV*», «*VIII*» и «*IX*». 20 сентября 2024 года, после официального объявления о ребрендинге и трансформации, группа организовала специальную трансляцию концерта из Кракова в формате *rau-per-view*. Это событие позволило поклонникам со всего мира стать свидетелями символического превращения «Батюшки» в «Патриарха». Первый официальный релиз под новым названием состоялся в октябре 2024 года.

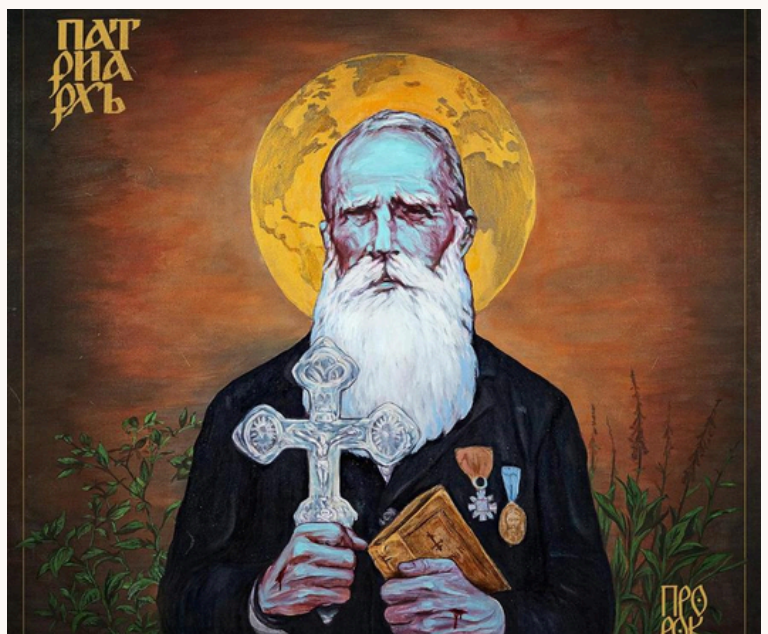
Эпоха Патриархъ

Альбом «*Prorok Ilja*» («Пророк Илия») вышел в начале 2025 года. Заглавный персонаж отсылает к реальной истории, произошедшей в деревне Старая Гжибовщина (Подлясье) в 30-х и 40-х годах XX века. Альбом погружает слушателя в мир Ильи Климовича — самопровозглашенного пророка, создавшего религиозную секту.

Особого внимания заслуживают не только музыкальные произведения, но и ономастика псевдонимов участников проекта, среди которых: Варфоломей, Лех, Монах Тарлахан, Монах Бурута, Архангел Михаил, Хиацынтос Яца, Матюшка. В записи альбома «*Prorok Ilja*» также приняли участие Юродивый и Язычник (хор, 2016–2023)

Подводя итог, можно утверждать, что художественная концепция данной группы является примером синтеза различных культурных миров. Мы, как участники этого процесса, через концерты *Патриархъ* соприкасаемся с мистическим опытом, воплощенным в искусстве.

Обложка альбома *Patriarkh* «Пророк Илия»

Aleksandra Sobieraj

Zajęcia były czystą przyjemnością - to z jaką pasją podchodziła do przekazywania wiedzy studentom czy swojego zamiłowania do literatury rosyjskojęzycznej... Była dla mnie inspiracją... Myślę, że każda osoba która miała okazję zamienić z nią nawet kilka słów zgodzi się ze mną... Będziemy za Panią strasznie tęsknić...

... miała rzadki dar znajdowania wspólnego języka z bardzo różnymi ludźmi, być może dlatego, że zainteresowania filologiczne łączyła z psychologią i fascynacją teatrem. Umiała słuchać innych jako osoba niezwykle empatyczna. Jej zalety takie jak uroda, piękno charakteru, ogromna życzliwość oraz błyskotliwy umysł sprawiały, że była osobą powszechnie lubianą, chętnie czytana i słuchaną.

... była radosną osobą. Jak się spotykałyśmy to było pewne, że niebawem wybuchniemy śmiechem. Nawet jak nie był to miły dzień to Natalia zarażała śmiechem. Podchodziła do różnych problemów pozytywnie i już na wstępie zakładała, że na pewno uda się załatwić sprawę, nawet jak pozostali uważali to za niemożliwe. Jak o niej pomyślę to za każdym razem słyszę jej charakterystyczny śmiech.

Pani Doktor Natalia Kosowska, związana z Instytutem Neofilologii Rosyjskiej w Krakowie, pozostanie w pamięci jako osoba wyjątkowa pod względem ludzkiej dobroci i profesjonalizmu. Zawsze pogodna i uśmie nawet w najtrudniejszych chwilach studentów - jej drobny uśmiech przytaknięcie "tak" działały jak balsam na duszę. Mimo prywatnego wnosila do wykładów radość i inspirację, zarażając opanowaniem i głosu, interesowała się każdą opinią i poświęcała dużo czasu, co s literaturze zaczynały doceniać jej głębię. Na lekcjach podkreśla utworu - zachęcała do analizy fragmentów i odniesień do rzeczywistości czyniąc zajęcia żywe i angażujące. Jej mądrość, ukryta za ciepłym takiej pogody w współczesnym świecie. Wiadomość o jej śmierci wstr niesprawiedliwość losu wobec kogoś o czystej, niemal nieskazitelnym zdrowie męża, organizując zbiórki na leczenie raka. Dziedzictwo doświadczyli jej dobra - wiara w jej szczęście po tamtej stronie p tej postawy.

Nigdy nie zapomnę Pani ciepła i dobroci

... była dla mnie inspiracją na tych studiach. Dzięki niej poznałam, czym jest teatr rosyjski, pokazywała studentom, że chcieć to móc i motywowała do nauki jak nikt inny. Nie potrafię powiedzieć jak bardzo informacja o śmierci mnie zabolala, Pani Natalia była najcudowniejszą osobą w naszym instytucie.

Niestety nie uczyła mnie długo, jednak przez ten krótki czas bardzo mi pomogła rozwinąć moje muzyczne pasje.

Była najlepsza z najlepszych, zawsze nam pomagała, zawsze mogła z nami porozmawiać na różne tematy, bardzo ją kochali.

Napisać, że była wsp napisać nic. Nie ma wykładowcą, ale n człowiekiem. Pamiętam podczas egzaminu z li ma dla niej większej m chcą się czegoś nauc dzięki niej. Była na przyjacielem. Jej pasj ciepłe słowo podczas zapomnieć i obiecujemy, Natalio, dziękujemy i

Ciało w otchłani i serce w raj... dusza stracona zbyt młodo.

Przemiała i wyrozumiała osoba o ogromnej wiedzy, potrafiła przekazać bardzo wiele i zachęcić studentów do samodzielnego zgłębiania tematu. Bardzo dobrze wspominam zajęcia, które prowadziła.

aniała - to tak jakby nie słów, żeby opisać jakim była ajważniejsze, jakim była jak na pierwszym roku studiów teratury powiedziała, że nie otywacji niż studenci, którzy żyć. Chcieliśmy się nauczyć szą motywacją, wsparciem i a do literatury, jej uśmiech, zajęć - tego nie da się, że nigdy nie zapomnimy. Pani tęsknimy. Do zobaczenia.

chnięta, potrafiła poprawiać humor iech i serdeczne "dzień dobry", bólu, który znosiła z godnością, życzliwością. Nigdy nie podnosiła prawiało, że nawet osoby niechętna ła znaczenie każdej interpretacji tości czy kontekstu historycznego, uśmiechem, kontrastowała z brakiem ząsnęła wieloma, budząc pytania o jej duszy. Walczyła też dzielnie o doktor Góry trwa w tych, którzy ociesza i motywuje do naśladowania

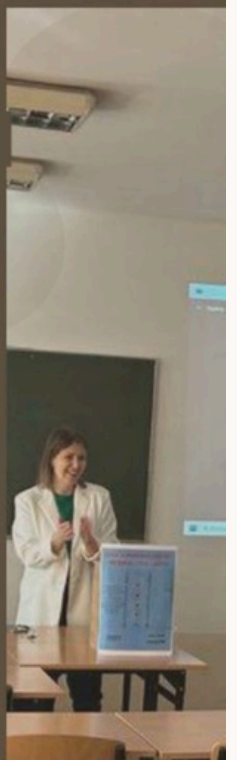
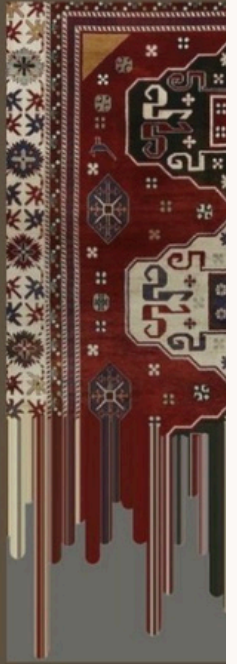
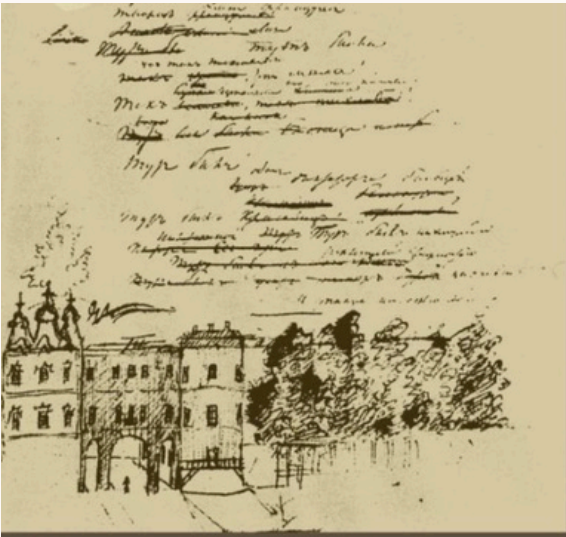
Możesz pamiętać piękną twarz przez kilka dni, ale piękną duszę zapamiętasz na całe życie (Dzwonnik z Notre Dame)

Trudno opisać chaos emocji, poczucie niesprawiedliwości i niedowierzanie, które towarzyszyły pierwszym dniom i wciąż trwają. Nie była jedynie nauczycielem akademickim - była ogromnym autorytetem. Jej życzliwość, inspirujące słowa, niezwykła cierpliwość i mądrość na długo pozostaną w pamięci studentów. Jej odejście jest ogromną stratą nie tylko dla tych, którzy mieli szczęście uczestniczyć w jej zajęciach, lecz także dla tych, których nie zdażyła już nauczyć. Pozostaje także żal po ostatnim, niewypowiedzianym „dziękuję”, na które zabrakło czasu.

Była życzliwym i wspierającym swoich studentów wykładowcą.

Jako student pierwszego roku musiałem nadrobić nieobecności z Gramatyki i stylistyki języka polskiego. Jednym z zadań do zrobienia było napisanie bajki, w której zawrą się trzy nazwy drzew, przynajmniej trzy archaizmy i morał. Chyba najbardziej nietypowy sposób na zaliczenie, jaki dostałem i fortunny tym bardziej, bo mocno się wkręciłem w wykonanie zadania i gotowy plik z tekstem odsyłałem z lekką satysfakcją, bo mimo iż pisałem coś takiego pierwszy raz to uważałem, że bajka wyszła mi całkiem nieźle, a traktowała ona o trzech braciach budujących domy dla swojej rodziny. Konwencja była podobna trochę do bajki o wilku i trzech świnkach.

Najpiękniejsza dusza w całym instytucie.

Nie chcę być pionkiem w rękach reżimu

To stwierdzenie z pewnością może odzwierciedlać nie tylko sytuację przedstawioną w filmie opowiadającym o społeczeństwie rosyjskim, ale również powinno się odbić szerokim echem na całym świecie, bo w końcu wszyscy bierzemy udział w jakiejś grze, będąc podwładnymi systemu. Film dokumentalny pt. „Pan Nikt kontra Putin” z 2025 roku w reżyserii Davida Borensteina i Pavla Talankina, nie należy do łatwych i przyjemnych – jest nie tylko rzeczowym przedstawieniem tego, co dzieje się za granicami naszego kraju, tak blisko nas, ale przede wszystkim świadectwem odwagi we współczesnych realiach. Jakie przesłanie wypływa z tego filmu, jakie uczucia zostają z nami po jego obejrzeniu? Czy to fala przygnębienia i pewna doza gorczy oraz pytanie, dlaczego tak się stało? Spostrzeżenia, jakie towarzyszą głównemu bohaterowi w związku z otaczającą go rzeczywistością współczesnej Rosji, wydają się nam znajome, gdyż mimowolnie odnosimy je do trwającej wciąż wojny rosyjsko-ukraińskiej. Istnieje jednak pewna granica, niedowierzanie czy mur, który oddziela nas od inwazji Rosji na Ukrainę, trwającej od 2022 roku. Film pokazuje, że walka z wrogiem dokonuje się nie tylko na froncie, ale również w przestrzeni edukacji, gdyż kształcenie młodego człowieka i przyszłego obywatela w czasie wojny, staje się swego rodzaju polem walki ideologicznej, co zostało przedstawione w filmie.

Tutaj na szkolnym podwórku, jak na froncie, nauczyciele, niczym dowódcy sprawują pieczę nad młodymi ludźmi. To pedagodzy są odpowiedzialni za wychowanie człowieka; w końcu mówi się, że szkoła to drugi dom. Wojna zaczyna zajmować „tereny” przestrzeni edukacyjnej, które zarówno są bezbronne, jak i które mają świadczyć o sprzymierzeniu się i poparciu dla władzy. Tak jak na polu walki oficerowie i żołnierze wykonują rozkazy, tak i szkoły przybierają tę samą formę posłuszeństwa w wykonywaniu nakazanych z góry poleceń i zadań. Akcja filmu rozgrywa się w szkole, znajdującej się w niewielkim rosyjskim mieście Karabas, które leży w południowej części Uralu.

Nauczyciele zostają „uzbrojeni” w materiały patriotyczne dla uczniów przygotowane przez Ministerstwo Edukacji, do którego też należało raportować postępy w ideologizacji. Codziennym obowiązkiem szkolnym stało się wciąganie flagi państwowej na maszt, a przy okazji z coraz większą częstotliwością odbywały się szkolenia uczniów z obsługi broni – to wszystko dla uczniów miało być znakiem całkowitego poświęcenia dla kraju, a dla widza jest jedynie symbolem podporządkowania obywatela władzy. Reżyser filmu Pavel Talankin pracował jako nauczyciel w szkole w Karabaszu i do jego zadań należało nagrywanie poszczególnych lekcji wychowania patriotycznego na polecenie dyrekcji.

W filmie „Pan Nikt kontra Putin” oprócz wiodącego tematu wychowania patriotycznego w szkole pojawia się ogólna refleksja, w której reżyser stawia tezę dotyczącą sposobu myślenia rosyjskiego społeczeństwa. W jednym z wywiadów Pavel Talankin argumentuje: „kłamstwo powtarzane tysiąc razy staje się prawdą”. Manipulacja i kłamstwo charakteryzuje władzę, system i rządy sprawowane przez Putina, ale te tendencje występują przecież od zarania dziejów i na całym świecie. Natomiast Rosja stanowi przykład miejsca, gdzie panuje absolutna propaganda, w którym władza nie liczy się z człowiekiem jako jednostką, a wyłącznie poddanym reżimowi ślepy m obywatelem. W Rosji nadal funkcjonuje kult władcy i jednoczenia się poprzez siłę, skazywania społeczeństwa na zagładę w imię ideologicznego zwycięstwa. Sam Pasha Talankin przywołuje obrazy, które nie są dobrym zwiastunem na przyszłość, gdyż wydaje się, że historia zatacza znów koło. Kult Stalina nie różni się niczym od funkcjonującego obecnie kultu Putina, teraz również mamy do czynienia z budowaniem lojalnego wobec państwa i pozbawionego indywidualizmu homo sovieticus oraz gloryfikacją wojny. Przede wszystkim autorytarny system władzy uderza w człowieka, traktując go jak niewolnika: „Nie znamy wolności w tym kraju...”³. Mentalność człowieka zostaje zdeptana, podporządkowana przez wszechobecnej w rosyjskiej przestrzeni medialnej propagandę władzy. Zwykły człowiek nie ma siły przebiccia, gdyż od czasów stalinowskich fundamentem jest bezkrytyczne oddanie się władzy.

Nie ma tutaj miejsca na indywidualność i sprzeciw – jesteś albo nasz, albo obcy. Odradza się nieprzerwanie kult cara, imperium i romantyzowanie wojny.

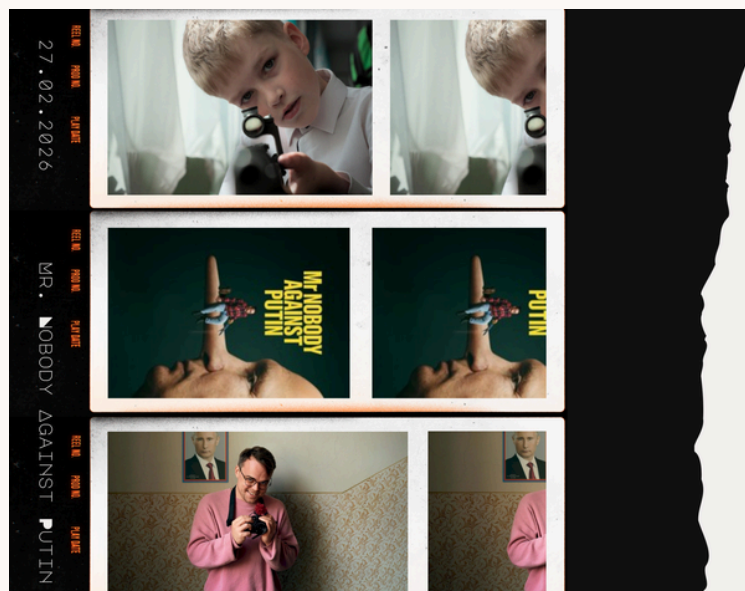
Warto podkreślić, że rosyjska propaganda od zawsze była skupiona na przekazie, który miał wpływać na odbiorcę – masę, tłum, przez co pojedyncza osoba może utożsamiać się albo ze wszystkimi, albo żyć z poczuciem „bycia nikim”. Ten problem również wybrzmiewa w filmie. Fabuła oddaje niespokojne realia szkolnej społeczności stanowiącej pożywkę dla ideologii państwowej. Ale z dokumentu Talankina płynie również optymistyczne przesłanie. Iskra nadziei na zmianę, związana z miłością zwykłych obywateli do swojej ojczyzny.

„Tworzony w tajemnicy przez dwa lata film jest niezapomnianym portretem życia w dzisiejszej Rosji i trudnych wyborów, przed którymi stają obywatele, gdy kraj, który kochają, znajduje się w rękach władcy absolutnego”

Kronikarska działalność reżysera i trud, jaki włożył w nakręcenie filmu przyniosły owoce. Reżyser Pavel Talankin to postać, która spotyka się bezpośrednio ze zjawiskiem tzw. putinizmu od młodych lat, ale podczas wybuchu wojny w 2022 roku niezgoda na to, co się dzieje, nasila się i przeradza w „inspirację” do stworzenia filmu. Pragnę jednak podkreślić, aby wybrzmiało, że Rosja to coś więcej niż tylko Putin i w głównej mierze inwazja Rosji na Ukrainę to wojna Putina, a Pasha czy inny mieszkaniec Rosji nie mają na to wpływu. Dlatego uważam, że sceny przedstawione w tym filmie wymagały ogromnego nakładu sił, sprawczości, determinacji i pasji oraz oddania wobec swojej ojczyzny. Nawet nauka w szkole od najmłodszych klas przeszła transformację na rzecz militaryzacji kraju, wszechobecna indoktrynacja i dosadna, a zarazem cicha przemoc wobec kwestii wprowadzania tych zmian, z góry zarządzonych przez pedagogów. Szkolenia wojskowe, musztry czy zajęcia obowiązkowe, to tylko przykłady przeobrażenia życia szkolnego dzieci. Wszystkie te działania podporządkowane są wyższej racji dyktatora.

Dlatego recenzowany film może być postrzegany jako cichy opór, sprzeciw wobec putinowskiej rzeczywistości. Powiedzieć, że warto go obejrzeć to mało, bo mam nadzieję, że przejdzie on do historii i dotrze do jak największej liczby odbiorców, nie tylko z przesłaniem dotyczącym szerzenia się zła, ale z przekazem, że codziennie w różnych zakątkach świata podejmowane są podobne decyzje, na które jednostka nie ma wpływu, ale już większa grupa może coś zdziałać. Oczywiście film „Pan Nikt kontra Putin” jest w pewnym sensie kroplą w morzu pośród zagrożeń, które mają miejsce na świecie, ale warto podkreślić to, jaki przekaz niesie dla kolejnych pokoleń – co my z nim uczynimy dalej? Myślę, że dzieło Pavla Talankina stworzone zostało nie tylko, aby je nagrodzić Oscarem, ale ma wartość większą i niesie uniwersalne przesłanie o konieczności sprzeciwu wobec systemu

Aleksandra Sobieraj

KOLAŻ WŁASNEGO AUTORSTWA (canva, styl: Black and Red Modern Creative Photo Collage)

Motyw wojny we współczesnej kulturze ukraińskiej

Wojna od dawna obecna jest w kulturze ukraińskiej, jednak w XXI wieku, zwłaszcza po 2014 roku, a jeszcze bardziej po pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę w 2022 roku, motyw ten nabrał zupełnie nowego znaczenia. Dziś wojna to już nie tylko temat historyczny i nie tylko przedmiot artystycznej refleksji. To rzeczywistość, w której żyją miliony ludzi. Właśnie dlatego stała się jednym z centralnych tematów współczesnej kultury ukraińskiej.

Celem mojego referatu jest pokazanie, w jaki sposób motyw wojny funkcjonuje we współczesnej kulturze ukraińskiej oraz jakie pełni funkcje. Chciałbym zwrócić uwagę na to, że wojna w kulturze nie jest jedynie obrazem zniszczenia i cierpienia, lecz także przestrzenią pamięci, oporu, solidarności i kształtowania tożsamości narodowej.

Przede wszystkim warto podkreślić, że we współczesnej kulturze ukraińskiej wojna jest postrzegana jako doświadczenie pokoleniowe. Jeśli wcześniej temat wojny najczęściej wiązał się z II wojną światową, walką narodowyzwoleniczą czy represjami radzieckimi, to dziś mowa o wojnie, która dzieje się **tu i teraz**. Nie jest to już odległa przeszłość, lecz bezpośrednie doświadczenie autorów, artystów, muzyków i odbiorców.

To właśnie dlatego współczesne teksty kultury dotyczące wojny wyróżniają się szczególną siłą emocjonalną i autentycznością. Nie tylko opowiadają o wydarzeniach, ale stają się formą świadectwa. Wojna przestaje być abstrakcyjnym tematem sztuki i staje się częścią codziennego życia.

Jedną z najważniejszych dziedzin, w których ujawnia się motyw wojny, jest literatura. Współcześni ukraińscy pisarze podejmują tematy frontu, emigracji, utraty domu, traumy, pamięci oraz wewnętrznej przemiany człowieka. Co istotne, wojna w literaturze ukazywana jest nie tylko przez pryzmat heroizmu, ale również przez codzienność: przez syreny alarmowe, oczekiwanie na wiadomości od bliskich, rozłąkę, życie w schronach, zniszczone miasta oraz złamane ludzkie losy.

W ten sposób literatura staje się przestrzenią nie tylko artystycznego wyrazu, ale także głęboko osobistego świadectwa. Pomaga zachować pamięć o przeżytym doświadczeniu, a jednocześnie pełni funkcję terapeutyczną — pomaga społeczeństwu zrozumieć i przepracować ból.

Szczególną rolę w warunkach wojny odgrywa poezja. Wynika to z faktu, że poezja pozwala szybko i emocjonalnie reagować na rzeczywistość. Krótkie teksty poetyckie łatwo rozpowszechniają się w mediach społecznościowych i stają się częścią wspólnej przestrzeni kulturowej i emocjonalnej.

Współczesna poezja ukraińska często wykorzystuje obrazy zburzonych domów, ciszy po wybuchu, utraconego dzieciństwa, samotności i oczekiwania. Jednocześnie obok bólu pojawiają się w niej także inne motywy — godność, wytrwałość i nadzieja. Poezja czasu wojny staje się językiem prawdy, w którym niemal nie ma miejsca na zbędne ozdobniki. Jest to język, który ma mówić wprost.

Nie mniej ważne jest również kino. Współczesne kino ukraińskie coraz częściej pokazuje wojnę oczami zwykłego człowieka. W centrum uwagi znajdują się nie tylko działania wojenne, lecz także stan psychiczny człowieka, jego wybory moralne, strach, utrata oraz próba zachowania godności.

Można tu wspomnieć o filmach dokumentalnych i fabularnych z ostatnich lat, w których wojna ukazywana jest jako zniszczenie nie tylko miast, ale również życia prywatnego. Kino staje się w takim ujęciu nie tylko sztuką, lecz również formą zapisu doświadczenia historycznego. Zachowuje świadectwa dla przyszłości i pomaga międzynarodowej publiczności lepiej zrozumieć ukraińską rzeczywistość.

Ważną rolę odgrywa także sztuka wizualna — fotografia, plakat, mural i ilustracja. Te formy sztuki nie tylko dokumentują skutki wojny, ale także tworzą nowe symbole oporu. Obrazy zniszczonych domów, pustych ulic, ludzi w schronach, wolontariuszy, żołnierzy i cywilów stają się częścią nowej pamięci wizualnej.

Szczególnie ważne jest to, że sztuka wizualna w czasie wojny pełni nie tylko funkcję estetyczną, ale także społeczną. Przemawia do świata językiem obrazów, który jest zrozumiały niezależnie od języka i narodowości.

Na osobną uwagę zasługuje również muzyka. W czasie wojny staje się ona formą wsparcia, pamięci i oporu. Piosenki pomagają wyrazić to, czego czasami trudno jest powiedzieć zwykłymi słowami. Wzmacniają ducha, jednoczą ludzi i zachowują pamięć o poległych.

Interesujące jest to, że we współczesnej kulturze ukraińskiej nowe brzmienie zyskują także pieśni tradycyjne. W ten sposób dochodzi do połączenia przeszłości i teraźniejszości. Pamięć kulturowa nie zanika, lecz przeciwnie — uaktywnia się i zaczyna funkcjonować w nowym kontekście historycznym.

Ponadto we współczesnej kulturze wojny ważną rolę zaczynają odgrywać także nowe formy cyfrowe, takie jak memy, krótkie filmy czy teksty publikowane w mediach społecznościowych. Na pierwszy rzut oka może się to wydawać czymś niepoważnym, jednak w rzeczywistości właśnie takie formy pokazują, jak kultura reaguje na wojnę w czasie rzeczywistym.

Humor, ironia i memy stają się sposobem psychologicznego oporu i zachowania wewnętrznej równowagi.

Kolejnym ważnym aspektem jest związek wojny z tożsamością narodową. Wojna zmusiła społeczeństwo ukraińskie do ponownego określenia swoich wartości: wolności, godności, solidarności, pamięci i języka. Szczególnie widoczne stało się wzmocnienie znaczenia języka ukraińskiego jako symbolu niezależności kulturowej i politycznej. Dla wielu ludzi przejście na język ukraiński stało się nie tylko wyborem osobistym, ale także światopoglądowym.

Współczesna kultura ukraińska coraz częściej ukazuje również wojnę przez losy ludzi cywilnych — kobiet, dzieci, osób starszych i uchodźców. Jest to bardzo ważne, ponieważ takie ujęcie poszerza samo rozumienie wojny. Zostaje ona pokazana nie tylko jako pole walki, lecz także jako katastrofa humanitarna, która głęboko zmienia losy ludności cywilnej.

Właśnie dzięki takim obrazom doświadczenie ukraińskie staje się bardziej zrozumiałe i bliższe międzynarodowej publiczności. Kiedy kultura mówi o ludzkim bólu, utracie domu, strachu i nadziei, wychodzi poza kontekst narodowy i staje się uniwersalna.

Na zakończenie chciałbym podkreślić, że motyw wojny zajmuje centralne miejsce we współczesnej kulturze ukraińskiej. Przejawia się on w literaturze, poezji, kinie, muzyce, sztuce wizualnej oraz kulturze cyfrowej.

Współczesna kultura ukraińska nie tylko dokumentuje tragedię wojny, ale również pomaga społeczeństwu zachować pamięć, zbudować wspólne rozumienie przeżytych doświadczeń, wzmocnić tożsamość narodową i wyrazić opór. W ten sposób wojna staje się nie tylko tematem sztuki, ale również formą świadectwa, walki i nadziei.

Ruslan Biliawskiy, Uniwersytet Jagielloński

Rosja i Gruzja po 2008 roku – zamrożony konflikt czy cicha normalizacja?

Gruzja – niewielki kraj znajdujący się na Kaukazie Południowym, znany z wysokich gór, pięknych plaż, a przede wszystkim z winiarstwa, którego początki sięgają w tym regionie ok. 8000 lat wstecz. Historia Gruzji jest bardzo ciekawa; kraj ten swój rodowód wywodzi z dziedzictwa antycznej Kolchidy i Iberii. Gruzja jest także drugim krajem na świecie, który przyjął chrześcijaństwo jako religię panującą (dokonał tego król Iberii Mirian III w 337 r. n. e.). Język gruziński należy do kartwelskiej grupy językowej, która według części badaczy stanowi osobną rodzinę językową. Dzieje Gruzji, to w dużej mierze okres ciągłego mierzenia się z zagrożeniami zewnętrznymi. Pierwsze państwo gruzińskie powstało w X wieku a szczyt swojej potęgi osiągnęło na przełomie XII i XIII wieku, po czym zostało zniszczone przez najazd mongolski.

Po krótkotrwałej restauracji gruzińskiej państwowości mającej miejsce w I połowie XV wieku doszło do rozbitcia dzielnicowego Gruzji na szereg niezależnych królestw i księstw, które do końca XVIII wieku były miejscem ścierania się wpływów Turcji osmańskiej i Persji. W XVIII wieku o wpływy na Kaukazie zaczęła walczyć także Rosja, która w 1802 roku dokonała aneksji wschodniej Gruzji, a do 1864 roku włączyła w swój skład wszystkie zachodniogruzińskie księstwa. W 1878 roku Rosja dokonała także aneksji Adżarii - regionu zamieszkanego przez Gruzinów-muzułmanów

Polityka carskiej Rosji względem Gruzji charakteryzowała się prowadzeniem rusyfikacji administracji, szkolnictwa i sądownictwa, jednak proces ten na przestrzeni lat był prowadzony z różnym natężeniem. Po wybuchu rewolucji bolszewickiej w Rosji (1917) utworzono Zakaukaską Republikę Federacyjną, obejmującą Gruzję, Armenię i Azerbejdżan, jednak w 1918 roku doszło do rozpadu tego organizmu państwowego, w wyniku czego Gruzja uzyskała niepodległość

Dzieje Demokratycznej Republiki Gruzji nie trwały jednak długo, ponieważ w 1921 roku kraj ten został podbity przez Rosję Sowiecką. Okres rządów sowieckich był czasem bezwzględnego zwalczania gruzińskiej tożsamości narodowo-religijnej oraz siłowego implikowania sowieckiego modelu życia, który wiarę w Boga zamieniał na wiarę w partię komunistyczną, a własność prywatną uważał na najgorsze zło.

Ludzie, którzy się przeciwko temu buntowali, często przyplacali to własnym życiem albo byli „resocjalizowani” w łagrach Workuty i innych najodleglejszych zakątków ZSRR. Warto zauważyć, że w okresie istnienia „Kraju Rad” granice sowieckiej Gruzji zostały wytyczone w taki sposób, że w składzie jej terytorium znalazły się regiony zamieszkałe przez mniejszości nieprzyjazne Gruzinom, czyli Abchazów i Osetyjczyków, co stało się zarzewiem przyszłych konfliktów etnicznych. Dodam tutaj, że bezpośrednią odpowiedzialność za wytyczenie większości granic wszystkich republik sowieckich (które w dużej mierze funkcjonują po dziś dzień) ponosi Józef Stalin.

Konflikty w Abchazji i Osetii Południowej zaczęły się tlić pod koniec lat 80., kiedy w ZSRR miała miejsce odwilż polityczna zwana pierestrojką (politykę tą zapoczątkował w 1985 roku I sekretarz Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego Michaił Gorbaczow). Rozpad ZSRR w 1991 roku i uzyskanie przez Gruzję niepodległości skutkowało znaczącym pogorszeniem się sytuacji w obydwu separatystycznych regionach. W Osetii Południowej do pierwszych wymian ognia zaczęło dochodzić już w styczniu 1990 roku, a równy rok później z regionu wycofały się oddziały MSW ZSRR, przez co konflikt ten przerodził się w otwartą wojnę. Nieco łagodniej rozwijały się dążenia separatystyczne w Abchazji, gdzie próbowano na drodze legislacyjnej przeforsować ustawę regulującą stosunki między Abchazją a Gruzją na zasadzie państwa federacyjnego, na co władze w Tbilisi nie chciały się zgodzić.

Upór Abchazów w walce o autonomię sprowokował interwencję wojsk gruzińskich, która rozpoczęła się w sierpniu 1992 roku. W obydwu konfliktach (nieoficjalnie) angażowała się Rosja, która chciała zachować swoje wpływy na Kaukazie. Konflikt w Osetii Południowej został „zamrożony” na mocy porozumienia zawartego w Dagomysie (Soczi) w czerwcu 1992 roku. Natomiast wojna w Abchazji trwała do września 1993 roku i zakończyła się całkowitym wyparciem wojsk gruzińskich z większości terytorium Abchazji. Region ten musiało opuścić także według różnych szacunków od 150 000 do 270 000 ludzi (w większości Gruzinów). W następnych latach miały miejsce także drobne potyczki na pograniczu gruzińsko-abchaskim, natomiast sytuacja na pograniczu gruzińsko-osetyjskim pozostawała względnie ustabilizowana do 2004 roku

W 2003 roku w Gruzji miała miejsce „Rewolucja Róż” w wyniku której obalono dotychczasowego prezydenta Eduarda Szewardnadze, a nowym włodarzem został wybrany Micheil Saakaszwili, który zapowiedział m.in. przywrócenie integralności terytorialnej kraju oraz zmianę polityki zagranicznej Gruzji na stricte prozachodnią (Eduard Szewardnadze prowadził politykę balansu między Rosją a USA i UE). Przemiany polityczne w Gruzji spotkały się z negatywną reakcją Moskwy, która zaczęła eskalować napięcia w separatystycznych regionach, przez co zaczęło dochodzić tam do regularnych prowokacji militarnych. Warto dodać, że Rosja po 2000 roku zaczęła także masowo nadawać swoje obywatelstwa mieszkańcom Abchazji i Osetii Południowej

Początkiem sierpnia 2008 roku doszło do gwałtownego zaostrzenia sytuacji na pograniczu gruzińsko-osetyjskim, a w nocy z 7 na 8 sierpnia wojska gruzińskie przypuściły szturm na stolicę Osetii Południowej - Cchinwali. W odpowiedzi na działania Gruzinów Rosja zaczęła już rankiem 8 sierpnia przerzucać swoje wojska w region walk, doprowadzając do regularnej wojny rosyjsko-gruzińskiej. Wybuch walk w Osetii Południowej zachęcił rząd abchaski do wystosowania względem Tbilisi ultimatum żądającego wycofania jednostek gruzińskich z Wąwozu Kodori, znajdującego się na południu Abchazji. 12 sierpnia, po odrzuceniu ultimatum przez Gruzinów, siły abchasko-rosyjskie wkroczyły do Kodori i jeszcze tego samego dnia wyparły stamtąd wojska gruzińskie.

Działania wojenne trwały do 16 sierpnia i zakończyły się całkowitym wyparciem jednostek gruzińskich z obydwu separatystycznych regionów. Wojska rosyjskie tymczasowo zajęły także gruzińskie miasta Gori, Zugdidi, Senaki i Poti. 26 sierpnia 2008 roku Rosja ogłosiła uznanie niepodległości Abchazji i Osetii Południowej, a trzy dni później Gruzja zerwała stosunki dyplomatyczne z Rosją. W wyniku działań wojennych niemal wszyscy Gruzini mieszkający na terenie separatystycznych republik musieli na trwałe opuścić swoje dotychczasowe miejsca zamieszkania. Wojna rosyjsko-gruzińska w 2008 roku z jednej strony pozbawiła Gruzję możliwości odzyskania kontroli nad obydwoma zbuntowanymi prowincjami, z drugiej strony jednak doprowadziła do całkowitego uspokojenia sytuacji w tych regionach.

Niepodległość Abchazji i Osetii Południowa została do tej pory uznana przez pięć państw. Reszta społeczności międzynarodowej uznaje te tereny za integralną część Gruzji

Sytuacja po 2008 roku

Od 2009 roku miała miejsce bardzo powolna normalizacja stosunków pomiędzy Rosją a Gruzją. W 2010 roku dokonano otwarcia przejścia granicznego pomiędzy Rosją a Gruzją (Stepanminda-Wierchnij Lars), a rok później Tbilisi zgodziło się na przystąpienie Rosji do Światowej Organizacji Handlu⁵.

W 2012 roku wybory parlamentarne w Gruzji wygrała partia „Gruzińskie Marzenie” (GM) kierowana przez miliardera Bidzinę Iwaniszwili, który dorobił się ogromnego majątku na rosyjskiej prywatyzacji w latach 90. Zmiana na gruzińskiej scenie politycznej była spowodowana głównie radykalną polityką Micheila Saakaszwili i jego ugrupowania „Zjednoczony Ruch Narodowy” (ZNR), którym zarzucano zawłaszczenie państwa i łamanie standardów demokratycznych. W swoim programie „Gruzińskie Marzenie” postulowało poprawę relacji z Rosją przy jednoczesnym zachowaniu prozachodniej polityki państwa. W październiku 2013 roku wybory prezydenckie w Gruzji wygrał kandydat GM Giorgi Margwelaszwili, co stanowiło definitywne zakończenie ery rządów Micheila Saakaszwili i domknięcie nowego systemu

Polityka zagraniczna Gruzji w latach 2013-2023 przejawiała się kontynuowaniem proeuropejskiego kursu. W 2014 roku Gruzja podpisała umowę stowarzyszeniową z Unią Europejską, a w 2016 roku stała się członkiem strefy wolnego handlu z UE. 14 grudnia 2023 roku uzyskała również status oficjalnego kandydata do UE. Jednak po rozpoczęciu inwazji Rosji na Ukrainę w lutym 2022 roku rząd gruziński odmówił nałożenia sankcji na Rosję, a także zabronił grupie gruzińskich bojowników-ochotników i medyków wyjazdu na Ukrainę, tłumacząc to dbaniem o interesy narodowe. Decyzja ta spotkała się z dużym sprzeciwem ze strony społeczeństwa gruzińskiego, a prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełeński oskarżył rząd w Tbilisi o „niemoralne zachowania” i w ramach protestu odwołał ukraińskiego ambasadora w Gruzji. Od 2022 roku zauważalny jest także wzrost wymiany handlowej pomiędzy Gruzją a Rosją, a także coraz większy napływ rosyjskich migrantów (co ma związek z ogłoszoną we wrześniu 2022 roku częściową mobilizacją w Rosji), dzięki czemu Gruzja odnotowuje obecnie wysoki wzrost PKB

W marcu 2023 roku gruziński parlament rozpoczął prace nad kontrowersyjną ustawą "O przejrzystości obcych wpływów", w myśl której wszystkie podmioty (organizacje pozarządowe i media) finansowane w ponad 20% z zagranicy byłyby zobowiązane do zarejestrowania się, jako "jednostki realizujące interesy sił zagranicznych". Projekt ustawy spotkał się z bardzo dużą krytyką ze strony Departamentu Stanu USA, UE, a także gruzińskiej opozycji, którzy oskarżali władze w Tbilisi o inspirowanie się działaniami Kremla (w 2012 roku praktycznie taka sama ustawa została przyjęta w Rosji, gdzie do agentów zagranicznych zaliczono m.in. Radio Wolna Europa i Stowarzyszenie Memoriał). Po fali krytyki, która doprowadziła do ulicznych protestów w Tbilisi i starć z policją, władze wycofały się z dalszego procedowania ustawy. Warto wspomnieć także, że w maju 2023 roku Moskwa zniosła obowiązek wizowy dla podróżujących do Rosji Gruzinów. W tym samym miesiącu wznowiono także zawieszono od 2019 roku bezpośrednie połączenia lotnicze między Rosją a Gruzją

W kwietniu 2024 roku gruziński parlament zaczął ponownie procedować projekt ustawy "O przejrzystości obcych wpływów". Pomimo dużego oporu społecznego 14 maja 2024 roku ustawa została przegłosowana. Ówczesna prezydent Gruzji Salome Zurbiszwili (piastująca ten urząd w latach 2018-2024) odmówiła podpisania tej ustawy, jednak 28 maja parlament odrzucił prezydenckie weto i ustawa weszła w życie 1 sierpnia 2024 roku. Trwające wtedy masowe protesty w Gruzji nie były w stanie przełamać determinacji władz, ponieważ słaba, podzielona i skłócona opozycja gruzińska nie była w stanie wyłonić nawet lidera tych demonstracji. Sami protestujący nie darzyli nawet sympatią polityków partii opozycyjnych

Przyjęcie ustawy "O przejrzystości wpływów" spotkało się z negatywną reakcją Stanów Zjednoczonych i Unii Europejskiej. Waszyngton, Berlin, Paryż i Bruksela radykalnie ograniczyły programy pomocowe dla Gruzji, a także obniżyły poziom kontaktów z władzami w Tbilisi. Rada Europejska zatrzymała także proces akcesyjny Gruzji do UE. Natomiast posunięcie Tbilisi spotkało się z pozytywną reakcją Moskwy, której przedstawiciele ogłosili, że przyjęcie ustawy świadczy o niezależności i dalekowzroczności władz gruzińskich

26 października 2024 roku w Gruzji odbyły się wybory parlamentarne, które wygrało rządzące od 2012 roku "Gruzińskie Marzenie" z wynikiem 53,9%, dzięki czemu ugrupowanie to uzyskało większość konstytucyjną w parlamencie. Prezydent Salome Zurbiszwili oraz wszystkie partie opozycyjne ogłosiły, że nie uznają wyników wyborów z powodu fałszerstw. Opozycja ogłosiła także bojkot posiedzeń nowego parlamentu. Swoje wątpliwości co do uczciwości przeprowadzonych wyborów wyrazili także międzynarodowi obserwatorzy, wskazując m.in. na zastosowanie wątpliwej jakości elektronicznego systemu zbierania i liczenia głosów. wciągnąć Gruzję w konflikt z Rosją

Warto wspomnieć tutaj, że "Gruzińskie Marzenie" było liderem we wszystkich przeprowadzonych przed wyborami sondażach, jednak badania zlecane przez niezależne ośrodki wskazywały na znacznie niższe poparcie partii rządzącej. Czynnikiem niewątpliwie sprzyjającym GM był fakt utrzymującego się rozbitcia opozycji, która i tym razem nie potrafiła się zjednoczyć i wyłonić jednego lidera, a także przedstawić programu dla szerszego kręgu wyborców (głównie z prowincji). Nie bez znaczenia pozostała także wyborcza propaganda partii rządzącej, która przedstawiała ugrupowania opozycyjne, jako "agentów globalnej partii wojny", chcącej wciągnąć Gruzję w konflikt z Rosją

28 listopada 2024 roku premier Irakli Kobachidze ogłosił zawieszenie procesu akcesyjnego Gruzji do UE do 2028 roku. Decyzja szefa rządu doprowadziła ponownie do wybuchu protestów w całym kraju, a w Tbilisi miały miejsce ponownie starcia demonstrantów ze służbami porządkowymi. Protesty przeciwko decyzji rządu trwały przez następne kilka tygodni. Swoje oburzenie wyrażali nawet niektórzy członkowie obozu rządzącego. Niemniej protesty nie osiągnęły "masy krytycznej" i z czasem wygasły. 14 grudnia 2024 roku odbyły się w wybory prezydenckie, podczas których (pierwszy raz w głosowaniu elektorskim) prezydentem został wybrany były piłkarz Micheil Kawelaszwili

Wydarzenia mające miejsce w Gruzji w 2024 roku doprowadziły do gwałtownego załamania stosunków z Unią Europejską i USA. Bruksela zawiesiła wszystkie programy pomocowe dla Gruzji (których wartość wynosiła 121 mln euro), a także wprowadziła sankcje na poszczególnych polityków gruzińskiego obozu władzy. Na podobne posunięcia zdecydował się Waszyngton, który zawiesił program partnerstwa z Gruzją. Dodatkowo amerykański Kongres uchwalił ustawę MEGOBARI, która przewiduje nałożenie sankcji na gruzińskich urzędników zamieszanych w korupcję lub działających na korzyść Rosji. Rząd w Tbilisi ponownie skomentował działania Waszyngtonu i Brukseli, jako działania globalnej partii wojny. Również od 2024 roku zauważalny jest wzrost kontaktów handlowych pomiędzy Gruzją a Chinami, Rosją, Turcją i innymi państwami Zakaukazia i Azji Środkowej

Podsumowując, stosunki rosyjsko-gruzińskie na przestrzeni poprzednich kilkunastu lat były bardzo skomplikowane. Gruzja z racji swojego położenia geopolitycznego jest w bardzo dużym stopniu narażona na wpływy Moskwy, co zapewne pozostanie niezmiennie w ciągu najbliższych kilkunastu lat. Obydwa kraje formalnie od 2008 roku nie utrzymują między sobą stosunków dyplomatycznych, niemniej kontakty gospodarcze między nimi w ciągu ostatnich kilku lat uległy znacznemu powiększeniu.

Szara eminencja gruzińskiej polityki – miliarder Bidzina Iwaniszwili ma obecnie decydujący wpływ na losy Gruzji (pomimo tego, że funkcji premiera zrzekł się w 2013 roku) i zapewne wykorzystując obecną sytuację międzynarodową (nałożenie międzynarodowych sankcji na Rosję po agresji na Ukrainę) robi olbrzymie interesy na handlu z Moskwą i prawdopodobnie to jest główny powód prorosyjskiego zwrotu Gruzji w ciągu ostatnich kilku lat.

Post scriptum

Obecnie (marzec 2026 roku) przebywam na stypendium na Uniwersytecie im. Szoty Rustaweli w Batumi. Na podstawie własnych obserwacji mogę stwierdzić że wpływy rosyjskie w Gruzji są bardzo wyraźne. Język rosyjski jest bardzo często słyszalny w przestrzeni publicznej. W sklepach można kupić bardzo wiele produktów sprowadzonych z Rosji. Natomiast w sezonie letnim trzon turystów odwiedzających Gruzję, to Rosjanie. Także pomimo dużej niechęci, jaką darzą się na ogół Gruzini i Rosjanie obydwa kraje są w gruncie rzeczy skazane na siebie, co jest w dużej mierze podyktowane względami geopolitycznymi, gdyż Kaukaz od zarania dziejów stanowi wrota na Bliski Wschód

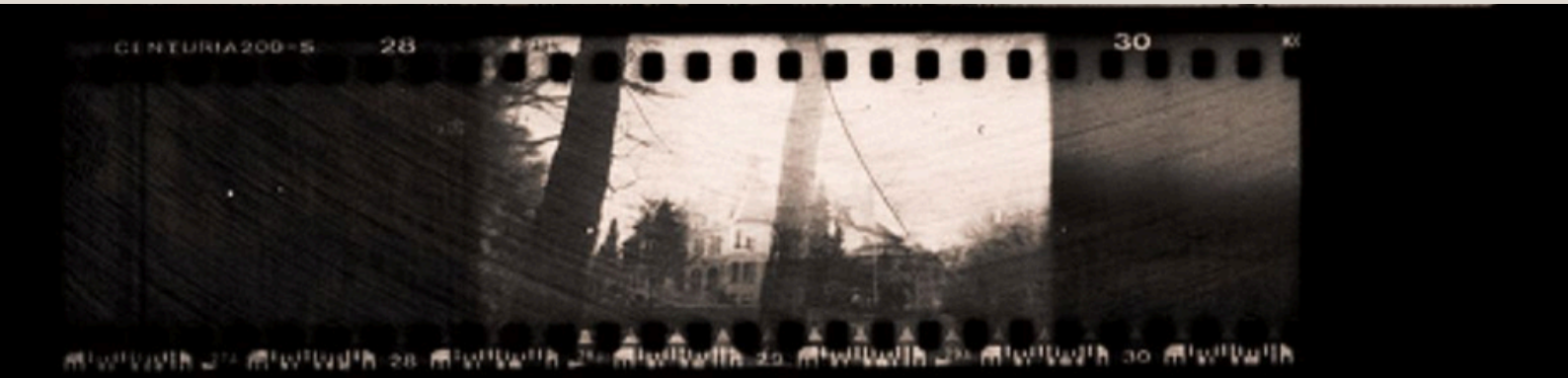
Bibliografia:

Opracowania:

1. Baranowski B., Baranowski K., Historia Gruzji, Wrocław 1987
2. Cywiński B., Szańce kultur. Szkice z dziejów narodów Europy Wschodniej, Warszawa 2013
3. Czachor R., Abchazja, Osetia Południowa, Górski Karabach: geneza i funkcjonowanie systemów politycznych, Wrocław 2014
4. Furier A., Gruzja niepodległa - od monarchii do republiki, Toruń 2020
5. Rohoziński J., Najpiękniejszy klejnot w carskiej koronie. Gruzja pod panowaniem rosyjskim 1801-1917, Warszawa 2018
6. Materski W., Gruzja, Warszawa 2010
7. Źródła nienawiści: konflikty etniczne w krajach postkomunistycznych, red. nauk. Kamil Janicki, Kraków 2009

Konrad Wala

В данной работе рассматриваются типичные ошибки автоматического переводчика DeerL, а также представляются результаты перевода и последующей адаптации субтитров к фильму Павла Лунгина «Царь» (2009).

Ключевой выявленный недостаток заключается в тенденции к «упрощению» исторической и религиозной специфики русского текста. Переводчик систематически заменяет архаизмы и церковнославянизмы (например: владыка, государь, стервецы) на семантически близкие, но стилистически нейтральные или культурно неточные современные польские эквиваленты (biskup, panie, sukі). Это приводит к существенному снижению экспрессивности и утрате стилистической глубины оригинальных диалогов.

Владыка → biskup
государь → panie
стервецы → sukі

Классификация внесённых исправлений

1. Критические семантические ошибки

Исправление прямых смысловых и грамматических ошибок, включая нарушения рода. Например, перевод слова «стервецы» (мужской род) как «sukі» (женский род).

2. Терминологические уточнения

Восстановление аутентичной церковной и исторической лексики: panie biskupie → władcy Panie → Władco

3. Стилистико-регистровые коррекции

Повышение лексического регистра для соответствия архаичному и высокому стилю оригинала. Например, замена универсального «panie» на «Władco» или «Czarze» при обращении к Ивану Грозному.

4. Лексико-грамматические коррекции

Устранение смысловых и модальных неточностей. Например, замена глагола «przyjedziesz» на «przybędziesz» при обращении к Богу, что устраняет стилистическую неуместность.

Анализ перевода библейских фрагментов Русский текст (строки 2-13) содержит цитату из Откровения Иоанна Богослова (6:1-8). Однако польский перевод DeerL не учитывает канонический перевод Библии и воспринимает текст как обычный, что приводит к стилистическим и смысловым искажениям.

Аналогичная проблема наблюдается во фрагменте молитвы царя, представляющем собой поэтическую компиляцию из Псалма 17 (в синодальной традиции) или Псалма 18 (в польской традиции). Здесь выявляется комплекс из трёх типов ошибок: грамматической, семантической и стилистической.

Анализ перевода библейских фрагментов

2 00:01:52,890 --> 00:01:56,960 И я услышал одно из четырёх животных,	2 00:01:52,890 --> 00:01:56,960 I usłyszałem jedno z czterech zwierząt,
3 00:01:57,590 --> 00:02:02,480 говорящее громовым голосом: "Иди и смотри".	3 00:01:57,590 --> 00:02:02,480 mówiące grzmiącym głosem: „Idź i zobacz”.
Оригинал	Перевод DeerL

20 00:01:58,500 --> 00:02:08,296 usłyszałem pierwsze z czterech Zwierząt

21 00:01:57,590 --> 00:02:02,480 mówiące jakby głosem gromu: «Przyjdź!»

Перевод после коррекции (Biblia Tysiąclecia)

Особенно показателен пример с глаголом «воззвал». В русском языке это форма совершенного вида (прошедшее время), тогда как польский вариант «wołałem» относится к несовершенному виду. Это является грубой грамматической ошибкой. Корректные варианты: «wezwałem» или «zawołałem».

Возникает вопрос о причинах подобных ошибок.

Одним из возможных решений является интеграция в переводчик канонических текстов Библии с последующей синхронизацией переводов между языками. Это позволило бы учитывать традиционную нарративную структуру религиозных текстов, вместо их дословной интерпретации.

32 00:04:19,550 --> 00:04:22,140 В тесноте моей воззвал я к Господу.	32 00:04:19,550 --> 00:04:22,140 W ciasnocie mojej wołałem do Pana.
33 00:04:22,310 --> 00:04:25,730 И Бог услышал голос мой из чертога Своего,	33 00:04:22,310 --> 00:04:25,730 I Bóg usłyszał mój głos ze swego pałacu,
34 00:04:26,250 --> 00:04:28,690 и вопль мой дошёл до слуха Его.	34 00:04:26,250 --> 00:04:28,690 i moje wołanie dotarło do Jego uszu.
Оригинал	Перевод DeepL

51 00:04:19,550 --> 00:04:22,140 W moim utrapieniu
wzywam Pana i wołam do mojego Boga;
52 00:04:22,310 --> 00:04:25,730 usłyszał On mój głos ze
swojej świątyni,
53 00:04:42,400 --> 00:04:43,400 a krzyk mój dotarł do
Jego uszu.

Перевод после коррекции (Biblia Tysiąclecia)

Второй пример: лексическая ошибка
В строке 79 субтитров слово «стервецы» было переведено как «suki». Однако, согласно данным ресурса Wikisłownik, корректный перевод – «ścierwa». Слово «стервец» определяется как «подлый человек, негодяй» (по словарю Ожегова). Следовательно, требуется эквивалент мужского рода с аналогичной семантикой. Возможные варианты: niegodziwiec, łajdak, szubrawiec
Наиболее точными и стилистически адекватными являются «łajdak» и «szubrawiec».

65 00:10:54,570 --> 00:10:56,580 Чего ждёте, стервецы?	65 00:10:54,570 --> 00:10:56,580 Na co czekacie, suki?
Оригинал	Перевод DeepL
74 00:11:23,000 --> 00:11:25,010 Na co czekacie, łajdacy?	
Перевод после коррекции	

Проблема глагольного управления (рекции)
У польских студентов возникают значительные трудности с освоением глагольного управления (рекции) при изучении русского языка. Данная проблема особенно актуализируется при работе с художественными текстами, содержащими элементы архаизации и стилизации.
Показательным примером является фраза: «Чего ждёте, стервецы?» — Na co czekacie, łajdacy?

В данном случае наблюдается различие в управлении глагола «ждать». Глагол ждать управляет родительным (кого, чего) и винительным (кого, что) падежом. Родительный падеж – при сочетании с отвлеченными существительными или конкретными, но употребленными с оттенком неопределенности: Я жду автобуса (любого, какой подойдет, на такой и сяду). Я жду любви, как позднего трамвая. Винительный падеж – при сочетании с одушевленными существительными или неодушевленными с оттенком определенности: Я жду сестру. Я жду автобус № 20 (именно этот, конкретный). Аналогично: Я жду свой кофе.

Следует учитывать, что в польском языке наряду с нормативной конструкцией czekać na + biernik в словарях фиксируется также управление родительным падежом (czekać czegoś), однако оно имеет ограниченное употребление и носит стилистически маркированный, нередко устаревающий характер. В отличие от русского языка, где модель ждать чего является продуктивной, в польском языке подобная конструкция находится на периферии системы. Указанное различие представляет собой типичную интерференционную трудность для польских учащихся, поскольку при переводе они склонны переносить нормы родного языка на изучаемый, что приводит к ошибкам.

Следует подчеркнуть, что в тексте фильма представлены не только церковнославянизмы и архаизмы, но и значительное количество конструкций с глагольным управлением, в том числе стилизованных под язык XVI века. Подобные конструкции часто отклоняются от современных норм или обладают вариативностью, что дополнительно усложняет процесс перевода и усвоения. Таким образом, проблема рекции в данном контексте приобретает двойную сложность: с одной стороны, она связана с межъязыковыми различиями, а с другой — с историко-стилистической спецификой исходного текста.

Третий пример: коррекция регистра и модальности
В данном случае были внесены следующие изменения:
· panie → Władco (повышение регистра)
· Proszę ich przepędzić → Przepędź ich (переход к императиву)
Русский оригинал использует повелительное наклонение, а не форму вежливой просьбы, что должно быть отражено в переводе.
Дополнительно была произведена идиоматическая коррекция: Mają już dość → Sprzykrzyło mi się
Последний вариант точнее передает значение «мне надоело».

63 00:07:56,690 --> 00:08:00,280 Прогони их. Прогони их. Прогони их, государь.
64 00:08:00,700 --> 00:08:03,430 С утра стоят, плачут. Надоели.
Оригинал

63
00:07:56,690 --> 00:08:00,280
Proszę ich przepędzić. Proszę ich przepędzić.
Proszę ich przepędzić, panie.

64
00:08:00,700 --> 00:08:03,430
Stoją od rana i płaczą. Mają już dość.

Перевод DeepL

72
00:08:17,120 --> 00:08:20,710
Przepędź ich. Przepędź ich.
Przepędź ich, władco!

73
00:08:21,130 --> 00:08:23,860
Stoją od rana i płaczą. Sprzykrzyło mi się.

Перевод после коррекции

Четвёртый пример: удачное решение DeepL

В строке 142 используется церковнославянизм «грешного и окаянного». Перевод «grzesznego i przeklętego» можно считать удачным.

Слово «окаянный» включает значения «проклятый» и «отверженный», восходя к библейскому образу Каина. Польское «przeklęty» точно передает эту коннотацию, сохраняя религиозный и эмоциональный оттенок.

142
00:17:29,210 --> 00:17:30,930
грешного и окаянного.

Оригинал

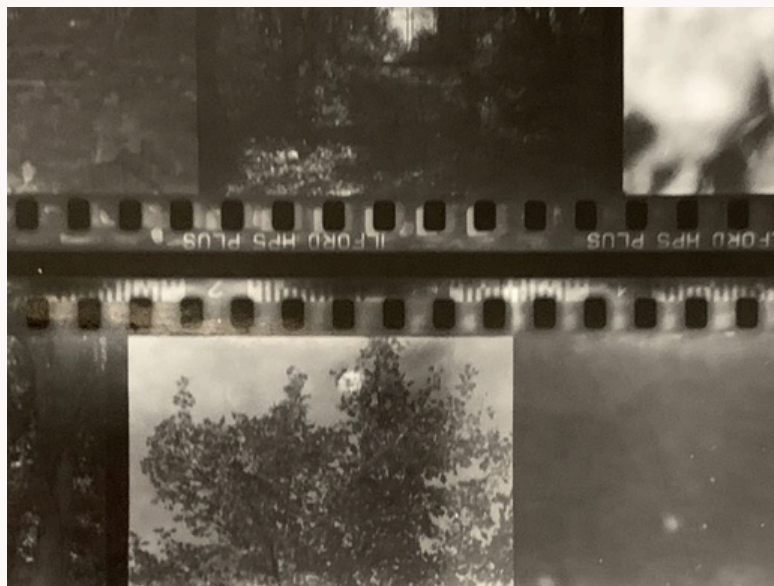
149
00:18:43,620 --> 00:18:44,600
grzesznego i przeklętego.

Перевод DeepL без коррекции

Заключение

Проведённый анализ показывает, что DeepL испытывает значительные трудности при переводе архаизмов, церковнославянизмов и текстов высокого стиля. Автоматический перевод требует обязательной постредакции, особенно в случае исторических и религиозных текстов.

На текущий момент (24.11.2025) DeepL не может рассматриваться как полностью автономный инструмент перевода в подобных задачах. В тексте фильма широко представлены элементы высокого стиля (возвал, чертог, вопль, знамение), архаизмы и стилизованное просторечие (играшка, тятя, сюды), что требует внимательного лингвистического анализа и ручной коррекции.

Hiorhii Turchenko

«Слов'янська хустка»

aut. Marta Dłutowska

У м'якому світлі й глибоких тінях цей образ набуває особливої виразності, де кожна деталь працює на створення цілісного настрою. Слов'янська хустка постає тут не лише як традиційний елемент одягу, а як вираз глибокої культурної символіки й естетики. Вона огортає плечі й голову, підкреслюючи риси обличчя та додаючи образу витонченості й загадковості. Орнаменти й насичені кольори гармонійно поєднуються з атмосферою кадру, створюючи відчуття тепла й внутрішньої сили.

У слов'янській культурі хустка здавна була символом жіночності, гідності та зв'язку з традицією. Вона могла вказувати на життєвий статус жінки, слугувати оберегом і передаватися як важлива родинна річ. У цьому образі ця символіка оживає по-новому: поєднання класичного орнаменту з сучасною подачею створює відчуття позачасовості. Хустка тут не лише прикраса, а міст між минулим і сучасністю, що підкреслює індивідуальність і водночас нагадує про глибоке культурне коріння.

Kateryna Piotrowska

Послесловие

Zapamiętam Natalię Kosowską jako osobę zycziwą, serdeczną, ciepłą i otwartą. Bardzo kochała życie, czerpała z niego pełnymi garściami i potrafiła cieszyć się z drobiazgow. Zawsze w biegu, ciągle brakowało jej czasu na realizację kolejnych pomysłów, zainteresowań. Jej energia i optymizm były zaraźliwe i nieślabnące. Nigdy się nie poddawała. Zawsze szukała sposobów rozwiązania problemów. Trudne doświadczenia traktowała jak lekcje. Była osobą niezwykle lojalną, służącą pomocą i wsparciem. Miała dużo ciepłości i wewnętrznej spokoju. Bardzo imponowała mi jej sumienność. Często powtarzała, że praca jest jedną z najważniejszych wartości w życiu człowieka; w jej życiu. Takie podejście do pracy zawdzięczała rodzicom. Natalia Kosowska była niezwykle osobą, była wszechstronnie uzdolniona i posiadała ogromną inteligencję emocjonalną.

Время... Оно безжалостно стирает в памяти даты, события, факты, имена учеников и студентов, их фамилии, лица, успехи, победы... Исчезают дорогие сердцу эпизоды общения в урочное и внеурочное время, детали разговоров и редких послеуниверситетских встреч. Но когда разрываются столь непрочные земные нити, когда наши многообещающие, полные надежд подопечные внезапно оставляют этот осязаемый мир, исчезая за "гранью смертельного круга", память начинает судорожно выхватывать из прошлого те моменты бытия, когда они были рядом с нами, подле нас.

6 июня 2014 года русисты старших курсов участвовали в акции «Вместе читаем Пушкина». Аксию снимали на камеру, и хочется верить, что когда-нибудь сделанные записи обнаружатся. Каждый из участников готовил для декламации фрагмент пушкинского произведения на русском языке — языке, на котором творил гений. Одно короткое стихотворение, тем не менее, прозвучало в переводе на польский — и читала его Наташа Гура, которая к моменту окончания отделения русистики уже была

магистром	польской				филологиз.
Kochałem	panią	—	i	miłości	mojej
Może	się	jeszcze	resztki	w	duchu
Lecz	niech	to	pani	już	nie
Nie chcę cię smucić nawet myślał ją.					niepokoi,
Kochałem	bez	nadziei	i	w	pokorze,
W	męce	zadrości,		nieśmiałości,	drwóg,
Tak	czułe,	prawdziwie	—	że	daj
Aby	cię	imny	tak	pokochać	Boże
(tłum. Juliana Tuwima, przed 1937 r.)					mógł.

Короткое трогательное стихотворение Пушкина, которое сможет процитировать, пожалуй, каждый носитель русского языка, до сих пор вызывает споры среди литературоведов, которые так и не пришли к однозначному выводу по поводу его адресата. В книге «Album poezji miłosnej» (1970) поэт-переводчик В. Ворошильский, ссылаясь на исследования неизвестных авторов, предположил, что данное стихотворение было посвящено польской аристократке Каролине Собаньской, в которую на протяжении долгих лет Пушкин был страстно и безнадежно влюблен.

Пушкин пленился прекрасной полькой в 1821 году, когда впервые встретился с нею на светском рауте в Киеве. Для поэта всё в ней казалось чудным. Годом позже он стал завсегдатаем салона, который она завела в Одессе наподобие блистательного венского салона своей тётки. Собаньска, принудительно выданная замуж за одесского негодяя и тяготившаяся браком, невзирая на пересуды общества, после нескольких лет супружества поселилась отдельно от мужа, став содержанкой генерала Ивана Витта. Тот располагал огромными казёнными средствами, которые она тратила на роскошную жизнь и изысканные наряды. Связь с генералом также не помешала ей обольщать многочисленных поклонников: возле неё постоянно вился рой воздыхателей. Она была хороша собой, завораживающе пела и умела завоёвывать мужчин буквально с полувзгляда, привлекая в свое окружение неординарных и состоятельных представителей местной элиты.

. Изучая биографию Собаньской, Анна Ахматова назвала её “одесской Клеопатрой”. В одесскую “свиту” Собаньской попали и знаменитости из творческих кругов — поэты Адам Мицкевич и Александр Пушкин, отправленный в южную ссылку за вольнолюбивые стихи.

Попав под обаяние светской львицы, Пушкин признавался друзьям, что никогда ещё не испытывал столь опьяняющего чувства любви. Сохранились черновые варианты двух его посланий Каролине на французском языке. По словам А. Ахматовой, своими пылкими интонациями эти послания выделялись среди прочих (куда более сдержанных) эпистолярных творений поэта: «Вы смеётесь над моим нетерпением... Между тем я могу думать только о вас... Вы — демон... Я рождён, чтобы любить вас и следовать за вами — всякая другая забота с моей стороны — заблуждение или безрассудство». Она кокетничала, давала ему надежду, хотя друзья не раз предупреждали Пушкина о том, что эта бесчувственная женщина с коварным нравом и жестоким сердцем докладывала обо всех мыслях и действиях поэта своему сожителю Витту, который был приставлен царской охранкой «присматривать» за опальным поэтом, подозреваемым в связях с южным обществом декабристов.

Спустя девять лет с момента роковой встречи с Каролиной Собаньской поэт вновь оказался в её любовных сетях: она, как нарочно, появилась в Петербурге в тот момент, когда он задумал жениться на Натали Гончаровой. В его сердце с новой силой вспыхнули угасшие было чувства, и он напрочь забыл о “первой красавице двух столиц” и обо всех тех женщинах, которыми грезил на протяжении последних лет, с которыми сходил и расходился. Пушкин искал встреч с предметом своей страсти, с болезненной неукротимостью хватался за перо и выводил раз за разом на бумаге её профиль, но холодная гордыня по-прежнему лишь играла с ним. Наконец он отступился. Осознавая, что всё происходящее — прощание с прошлым, он пожелал оставить за собой право сохранить в сердце горечь неутолённого чувства. 5 января 1830 года он вписал в альбом Собаньской стихотворение «Что в имени тебе моём?» — душевные терзания облеклись в нетленные строки:

Что в имени тебе моем?

Оно умрет, как шум печальной

Волны плеснувшей в берег дальней,

Как звук ночной в лесу глухом.

Оно на памятном листке

Оставит мертвый след, подобной

Узору надписи надгробной

На непонятном языке.

Что в нем? Забытое давно

В волненьях новых и мятежных,

Твоей душе не даст оно

Воспоминаний мирных, нежных.

Но... в день печали, в тишине

Произнеси его, тоскуя;

Скажи: есть память обо мне,

Есть в мире сердце где живу я...

Имя Собаньской не упоминается в донжуанском списке поэта, составленном им самим в 1829 году в альбоме Елизаветы Ушаковой, хотя споры по поводу таинственной дамы, скрывающейся под символом NN (nomen nescio — “имя неизвестно”), не утихают до сих пор

Предполагаемый портрет Каролины Собаньской, сделанный рукой Пушкина

С музой, которой поэт посвятил стихотворение «Я вас любил...», его связывали иные, более нежные и более светлые чувства. Пушкин адресовал ей не одно поэтическое послание («Ты и вы», «Её глаза», «Не пой, красавица, при мне», «Волненьем жизни утомлённый» и др.). Поэт увлёкся Анной (Аннет) Олениной, молоденькой фрейлиной императорского двора, в 1827 году, после возвращения из семилетней ссылки. Он стал бывать в доме родителей Аннет и в их пригородной усадьбе, а в августе 1828 года попросил у Олениных руки их дочери, на что получил решительный отказ. Причины отказа были очевидны: неравное материальное положение, сословные предрассудки и ходившая за поэтом дурная слава.

Мать Аннет, Елизавета Макаровна, глубоко верующая особа, придерживающаяся консервативных взглядов, сурово относилась к Пушкину из-за его репутации кощунника: в списках распространялась «Гавриилиада», пародийно, с нотами эротизма обыгрывающая евангельский сюжет о Благовещении. Отец девушки, Алексей Николаевич, занимал высокие государственные посты — был президентом Академии художеств и директором Императорской публичной библиотеки. Кроме того, будучи членом Государственного совета, он участвовал в разбирательствах по делу о пушкинской элегии «Андрей Шенье», вещи весьма крамольного содержания, и вместе с другими членами Совета подписался под решением об установлении над поэтом тайного полицейского надзора. Это произошло накануне злосчастного сватовства, исход которого был заведомо предрешён. Несостоявшегося жениха, согласно светскому этикету, более не имели чести принимать в доме. В момент прощания поэт оставил в альбоме Аннет, к которой всё ещё испытывал чувство сердечной привязанности, две проникновенные строфы, полные смиренного отчаяния, тоски, самоотречения и грусти:

Я вас любил: любовь ещё, быть может,
 В душе моей угасла не совсем;
 Но пусть она вас больше не тревожит;
 Я не хочу печатить вас ничем.
 Я вас любил безмален, безнадежно,
 То робостью, то ревностью толмим;
 Я вас любил так искренно, так нежно,
 Как дай вам Бог любимой быть другим.

Базилевич В.М. Автограф "Что в имени тебе моем?", Фундаментальная электронная библиотека, с. 876-879.

Белоусов Р.С., Опасная агентка: О Каролине Собаньской, Москва, Корона-принт, 1990. Анатолий Нехай, "Я Вас любил", Литературно-исторический журнал "Дом Польский", вып. 2, 2021.

Черейский Л.А., Пушкин и его окружение, Москва, Наука, 1975. Неизданные заметки Анны Ахматовой о Пушкине, Вопросы литературы. 1970, № 1. Album poezji miłosnej. Wiersze stu i jednego poety, opracowane W. Woroszyński, Wydawnictwo Iskry, wyd. 1970.

После расставания встречи Пушкина и Аннет были весьма редки. Он вновь побывал в доме Олениных в 1830 году, в мае, среди гостей карнавала, одетых в маски. Возможно, тогда, а скорее ещё несколькими годами позже под текстом стихотворения в альбоме Аннет появилась приписка на французском: plus que parfait ("давным-давно прошедшее")

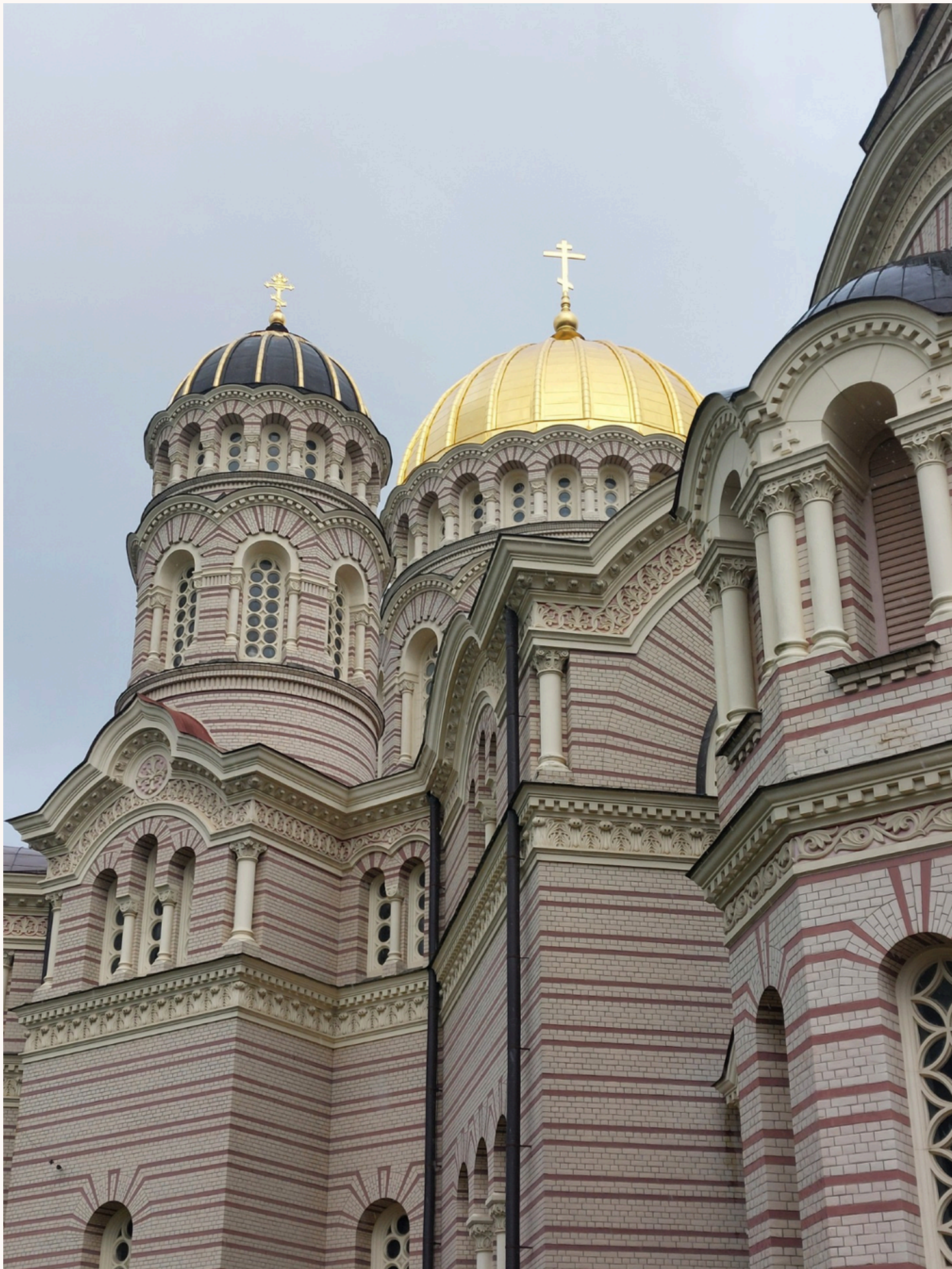
В 1840 году, уже после смерти Пушкина, в возрасте 32 лет Аннет Оленина вышла замуж за Фёдора Андро, полковника лейб-гвардии Гусарского полка. Брак был заключён по соображениям "разумного уважения". Вместе с мужем, назначенным президентом Варшавы, Аннет переехала в Польшу, где прожила около 40 лет. Ревнивый супруг требовал, чтобы жена избавилась ото всего, что напоминало бы ей о прошлом. Дневники и альбомы со стихами, автографами и рисунками Пушкина до самой смерти мужа пролежали на чердаке их дома. После кончины Андро Аннет вернулась в Россию. Живя в имении своей дочери в Волынской губернии и разбирая там свои дневники и записки, она рассказывала внукам о встречах с поэтом. Аннет сохранила тёплые воспоминания о нём. В конце жизненного пути она нашла утешение в вере и свои последние годы провела в Корецком Свято-Троицком женский монастыре, приняв обет послушания и молитвы. Архив Олениной, содержащий ценные материалы о Пушкине, после её смерти был разделён между дочерьми. Значительная часть этих документов так и осталась неизданной.

Dr Larisa Mikheeva

Несмотря на многочисленные подтверждения подлинности адресации стихотворения «Я вас любил», некоторые исследователи все же оспаривают связь его текста с Анной Олениной.

*** Долгие годы вынашивала в себе желание поделиться каким-нибудь занимательным материалом на страницах бюллетеня, который издавался при содействии Наташи Гуры (останусь при её "русском" имени и девичьей фамилии, как в те времена, когда она была ещё студенткой) и членов кружка русистов, которых она пестовала на протяжении лет. Невыразимо жаль, что этот материал будет публиковаться уже не в тесном сотрудничестве с Наташей, не при её дружеском участии, а только лишь в память о ней...

Sobór Narodzenia Pańskiego w Rydze
Rīgas Kristus Piedzimšanas Katedrāle
(ros. Кафедральный Собор Рождества Христова)
Autor: **Aleksandra Sobieraj**

